

11142

FREE LITHUANIA

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL

Telef: FR 6-5416

Entered as second class mat-
ter at the post office at
Chicago, Illinois.

AMF. BILICION
REDAKCIJA
LITVANIA

Lietuvos
Atgimimo Sąjūdis

Laisvoji Lietuva

Tu išėjai į partizano kelią,
Ir juo žengei su džiaugsmo šypsena...
Tu palikai motulę ir mergelę,
Sakei, neverk, lydėk su daina...

Bet tu žuvai, krauju žemę aplaistei,
Kovos draugams "sudiev" tepasakei...
Visas jėgas tu paaukojai laisvei,
Bet laisvo krašto tu jau nematei...

EINA XVIII METUS

1964 BALANDŽIO - APRIL 16

Nr. 8(926)

VIRŠ 10 METŲ BE VYDŪNO

Prieš dešimtį su viršum metų mes netekome šviesaus mūsų tautos sąmonės žadintojo, mąstytojo, didžiojo mokytojo, šviesaus Mažosios Lietuvos rašytojo, gilaus filosofo, įtakingiausio lietuvių kultūros ugdytojo ir Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Garbės Nario bei vieno Čikagos LAS skyriaus šefo - Dr. Viliaus Storastos - Vydūno.

Prisimenant šią sukaktį bus neprošalį prisiminti šio Didžiojo Lietuvos nueitojo kelio bent bendruosius bruožus.

VYDŪNAS buvo gimęs 1868 kovo 22d. Jonaičiuose, Šilutės apskr. Iš pat mažens parodė didelį palinkimą į mokslą, kuris jam sekėsi. Baigęs mokytojų seminariją, kurį laiką - 4 metus mokytojauja. Tačiau tas nepatenkino veržlios Vydūno asmenybės. Meta mokytojavimą ir pradeda studijas Preifswaldo, Halles, Leipzigo ir Berlyno universitetuose. Domisi jis mokslais ne tiek dėl diplomų, kiek mėgdamas pačius mokslus

ir siekdamas jų pagalba giliau suprasti savo tikrąjį gyvenimo kelią, paskirti, kad pasidarius naudingą savo tautai ir žmonijai. Kokia plati buvo jo studijų skalė, matyti iš šių jo studijuotų sričių: filosofijos istorija, literatūros ir meno istorija, meno ir gamtos mokslai, teisės filosofija, literatūra, socialologija, prancūzų, anglų, sanskritų, lotynų, graikų kalbos. Lietuvių ir vokiečių kalbas mokėjo iš mažens. Mėgo skambinti pianinu ir grieždavo smuiku.

Tais mokslais apsišarvavęs dirba Tilžės gimnazijoje mokytoju net 20 metų. Bet vien šiuo darbu nesitenkina, - jis yra kartu ir aktyvus visuomenininkas, kultūrininkas. Rašo knygas, filosofinio ir draminio turinio veikalus, skaito šimtus paskaitų nepriklausomoje Lietuvoje, kuriomis žavėdavosi mūsų jaunimas; vadovauja Lietuvių Giedotojų Draugijai Tilžėje ir visoje Mažoje Lietuvoje, nuo Klaipėdos iki Gumbinės, surengia šimtus lietuviškų švenčių.

Koks buvo darbštus Dr. Vydūnas pasako jau vien jo išleistų knygų skaičius - daugiau šešiosdešimties.

Reikia manyti, kad ateityje apie Dr. Vydūną ir jo nuopelnus Mažajai ir Didžiąjai Lietuvai bus rašomos knygos, ruošiamos akademijos, paminėjimai, skaitomos paskaitos, statomi jam paminklai. Nėra jokios abejonės, - Vydūnas savo veikla greičiausiai raišė savo vardą ir lietuvių tautos kultūros istorijos lapus.

Visas skaistus Dr. Vydūno gyvenimas būtų lengvai apibudinamas šiais Šv. Rašto žodžiais: "Kas savo brolio neapkenčia, tas yra tamsioje". Neveltui prof. J. Beblay (čekas) Garbės Daktaro laispio Vydūnui suteikimo metu Lietuvos Universitete Kaune savo studentams yra pasakęs: "Jūs, lietuviai, esate palaiminti, kad turite tokį mąstytoją - Vydūną, kuris žadina pačias geriausias dvasines jėgas."

POV. DIRKIS

Išsigimęs komunizmas

Neigiamai kalbėti apie komunizmą nėra antisemitizmas, kaip tūli komunizmo gynėjai dažnai teigia, nežiūrint, kad sovietiškojo komunizmo teoretikai ir kūrėjai buvo sionistai.

Nikitos Kruščevo Budapešte kalba vengrų darbininkams apie guliašą ir apie tai, kad "revoliucijos negalima daryti tuščiais pilvais", yra geriausias patvirtinimas, kad raudonosios Kinijos ideologai turi pagrindo kaltinti Maskvos komunizmą išsi-gimimu, nukrypimu nuo "proletarių siekimo užvaldyti pasaulį revoliucijos keliu".

KOMUNIZMAS PRIEŠ 100 METŲ

Visai kitaip darbininkų-proletariato būklė atrodė prieš 100 metų, kada Karolis Marksas ir Fridrichas Engelsas parašė Komunizmo Manifestą, komunizmo ideologijos teoriją paversdami "įgyvendinama" tikrove, ragindami darbo klasę organizuotis ir sukilti prieš darbdavius iš naujo dotjus.

Šiandien, žinoma, pasaulyje dar nėra pilnos lygybės, dar yra kraštų, kur liaudis skursta, išnaudojama, bet ne visuose kraštuose. Per tą laiką tikrovė parodė, kad daugelyje kraštų liaudies būklė pagerėjo ir gerėja evoliucijos būdu, ne kruvinomis revoliucijomis. Būdinga, kad net tuose kraštuose, kur buvo pradėtas komunizmo manifesto įgyvendinimas, darbininkų socialinė padėtis ilgainiui tiek pagerėjo, jog proletariatas yra šaltas komunizmui, kadangi jie mato, kokia vargana darbininkų būklė tuose kraštuose, kur komunizmas bandyta prievarta, revoliucijos būdu, įgyvendinti.

"KŪKALIAI IR BLOGOJ DORVOJ AUGA..."

Komunizmo manifestas buvo bandoma įgyvendinti Vakarų Europoje: Vokietijoje, Prancūzijoje, Anglijoje. Nepasėta be areštų, kalėjimų ir kraujo praliejimo. I-jam pasauliniam ka-

Rašo - E. Karnėnas

ruis pasibaigus, Vokietija buvo raudonosios bangos apimta. Deja, ten komunizmas neprigijo. Vokietija dar kaizerių laikais buvo pagerinusi visų žmonių socialinę padėtį. Vokiečių tauta pažino gerbūvį ir buvo tiek kultūringa, kad, keisdama valdymo sistemą, rėmėsi demokratija, savo buvusių valdovų nežudė, tik leido laisvai į užsienį išvažiuoti.

Visai kitaip atsitiko Rusijoje. Tas didelis, skurdus ir žemos kultūros kraštas geriausiai tiko piktžolėms pasėti ir augti. Net pati rusų tauta buvo "perdurna" pati susitvarkyti ir pati, jei jau buvo neišvengiama, įvesti sovietus ir komunistinę sistemą. Lenina iš Švedijos 1917m. Rusijon turėjo slaptai nugalbinti vokiečiai, kurie buvo suinteresuoti "Rusiją išvesti iš rikiuotės", kad galėtų savo divizijas iš rytų fronto permesti į vakarus. Patį Leniną saugojo ne rusai, bet mongolai ir latvių batalionas Pats Leninas buvo ne rusas. Revoliucijos vado padėjėjai buvo daugiau sia žydai, net raudonosios armijos organizatorius ir vadas buvo žydas Trockis. Taipgi beveik visi politruakai toje armijoje buvo žydai. Pirmieji komisarai - kitataučiai, tik rusiškomis pavardėmis prisidengę: Deržinski, Bucharin, vėliau Čičerin, Litvinov, Kaganovič, Berija, Višinski, Molotov ir kt. Ir Lenino įpėdiniai nebuvo ir nėra rusai: Stalin (gruzinas), dabar Kruščev (ukrainietis).

Vargšė rusų tauta - neblogos širdies žmonės, kaip sakoma, - "duša lubeznaja"... Ji daugiausia nukentėjo, tiek kraujo praliejimo... o gyvenimas pačiai rusų tautai gal tik dabar kiek pagerėjo, kai raudonasis caras pradėjo sukti, galima sakyti, atgal, pamatęs, kad su amžina revoliucija ir su "tuščiais pilvais" komunizmo

"idealu" nepasieks, kad be kapitulis-tų kviečių komunizmo "rojaus" gyventojai badu išmirs...

NACIONALIZMAS KOMUNIZME

Tuo metu, kai "buržuaziniuose" kraštuose, kaip Amerika ir kt. idealistinės komunistų partijos vis dar gyvena atgyventoj markszizmo dvasioje, Rusijos komunistų partija, kraitydamosi ne rusų komunistų įtakos, pradėjo vesti visai rusišką politiką, dar rusiškesnę negu baltieji carai vedė. To buvo laukiama seniai. Ir tas aiškiai pasireiškė II-ojo pasaulinio karo metu, kada vokiečiai buvę Rusiją užpuolę (1941), kai Maskvos komunistinė vyriausybė šaukė rusų tautą gintis, kaip švedų kilmės rusų lauko maršalas XVIII amžiaus gale A. V. Suvorovas ir "buržujų" generolas Kutuzovas prieš Napoleoną 1812 metais kovojo.

Vakaruose dar ir šiandien net politika lemiančiųjų tarpe yra tokių neprimatančių, kad nepajėgia suprasti, jog sovietų raudonosios armijos priedangoje eina rusų nacionalizmas vykdoma rusų ekspansija, - Rusijos sienų kėlimas toliau į vakarus, užgrobian, pasilaikant ir rusinant kitas tautas. Tą mes aiškiai matome iš sovietų, virtusių rusiškais nacionalistais, elgesio Pabaltijo kraštuose-

Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Tą mes matome ir visur kitur, kur tik rusai savo kruvinais batais žengia. RAUDONOSIOS KINIJOS GREŠMĖ SIBIRUI

Kaip komunizmas Rusijoje išsigimė ir rusiškumą, taip jis raudonojoje Kinijoje pasidarė kiniškas. Ir visai suprantama. Tik "ultrainternacionalistas" gali veidmainiškai ignoruoti savo tautybę, nacionalizmą. Kokia filosofija ar doktrina besirgūt žmogus, jis negali atsikratyti savo kilmės, savo priklausymo kuriai tautai. Savo tauta kiekvienam žmogui yra įgimtas sentimentas, kaip "savi marškiniai prilipę prie kūno". Vokietis sako: "Aš esu socialdemokratas, bet pirmoji eilė aš esu... vokie-tis". Tas pat būdinga ir kitų tautų žmonėms, lygiai rusams ir kiniečiams.

Dėl to nenuostabu, kad tarp Maskvos ir Pekino darosi vis didesnis plyšys. Rusija ir Kinija gi milžinai.

"Kuo Kinija prastesnė, kad paklustų Rusijai"? Rusija negali jos priversti paklusti, kaip tai padarė su savo mažesniais satelitais. Čia mokiny-s susilygino su savo mokytoju. Slibinas nebebijo meškos...

Antra vertus, Kinijos tautinės sąlygos yra visai kitokios. Virš 700 milijonų žmonių tauta susispaudusi gyvena, palyginti, mažoje erdvėje, kai čia pat yra beveik tuščių derlingų plotų, dargi jai priklausiusių, savo laiku iš jos atimtų, kai Kinija "miegojo". Kalbame apie Sibirą, kuri negali suvirškinti Rusija, kuri deda visas galimas pagreitintas pastangas Sibirą gausiau apgyvendinti... tremtiniais ir "savanoriais" iš pavergtųjų kraštų, jų tarpe ir iš Pabaltijo.

Taigi, komunizmo išsigimimas ir nacionalizmą Rusijoje ir Kinijoje yra jau įvykęs faktas. Kaip Rusija, taip ir Kinija vykdo nacionalistinę politiką. Slibino ir meškos kruvinas susirėmimas - tik laiko klausimas.

PASAUPLS PILNAS NESUSIPRATIMO ŽIDINIŲ

J. KADAGYS

proga Maskva siūlė ir reikalavo, kad Amerika savo karines bazes panaikintų, kur tas nepadėjo, kurstė tų kraštų vyriausybes, kur tokios bazės buvo, kad pašalintų amerikiečius...

Pagaliam, ta savo intensyvia propaganda komunistai dalinai jau ir pasiekė to, ko taip labai norėjo. Dabartinė JAV vyriausybė, norėdama įrodyti savo nuoširdumą komunis-

tams ir siekdama glaudesnio bendradarbiavimo su Maskva, pradėjo palaipsniui savo karines bazes naikinti. Priedangoje naujų ginklų, naujos strategijos ir, pagaliau, neva taupumo sumetimais Amerika vienur savo noru, kitur komunistų sužadintų nuotaičių verčiama, pradėjo bazes likviduoti Italijoje, Turkijoje, Anglijoje, Maroke, Saudi Arabijoje ir kitur.

Amerikos karinių bazių panaikinimas nėra abejonės, bus vienas iš - nukelta į 7 puslapį -

KVIEČIAME VISUS BENDRADARBIUS, SKAITITYTOJUS IR LAIKRAŠČIO BIČIULIUS Į RENGIAMĄ š. m. BALANDŽIO 18 dieną (šeštadienį) PAVASARINĮ SPAUDOS BALIŲ, kuris įvyks BALIO PAKŠTO SALĖJE - 2801 West 38 Street

Laisvosios Lietuvos - Spaudos Balius!

NUOTAIKINGA PROGRAMA, PUIKUS BALIO PAKŠTO ORKESTRAS ŠOKIAMS IR KITI BALIAUS PAĮVAIRINIMAI SUTEIKS PUIKIĄ NUOTAIKĄ Veiks užkandų ir gėralų barai. KVIEČIAMI VISI - VISI! Pradžia 7 val. 30 min. vakare.

Įėjimas tik \$ 2,50 centų

Norintieji iš anksto užsisakyti staliukus skambina LAISVOSIOS LIETUVOS telefonu - FR 6-5416

IMPERFECT IN ORIGINAL

PRALAIMĖJUSI KARĄ - NEPRALAIMĖJO KULTŪROS !

Kai kurie "Vienybės" raštininkai, "beviendami" tautiečius, taip įsismagino, kad pradėjo varinėti vienus į Lietuvą arba, teisingiau pasakius, per Maskvą į Vilnių, gi kitus šiaip į Europą.

Nesenai J. Gobis rašinėlyje "A. Baltinio filosofija" ("Vienybė Nr. 3) pašmigojo A. Baltiniui už straipsnį "Lietuvybės pagrindas - Europos kultūra" (pr. m. "Draugo" Nr. 303).

J. Gobis, kaip tikras Amerikos garbės ginąs prokuroras, baisiai pasipiktino, kad Baltinis Europos kultūrą laiko aukštesne už naujojo pasaulio. Lietuva esą neturinti sienų su Azija ir Afrika, o tik su baltosios rasės žmonėmis, europiečiais, o kiek jie žmonių nutautino ir teritorijų pasisavino. Nuostabi p. Gobio akrobatika ir jautrumas šio laiko dvasiai ir politinei madai, tik gaila, kad jis pats, bent iš išvaizdos, yra baltas ir vis dėlto europietis, nors dabar jau atrodo bodisi ne tik savo europietišku, bet ir arių rase.

Toliau J. Gobis aiškina, kad Europos kultūros senumas neapsaugo jos nuo kraujotroškos - tai esą parodanti prancūzų revoliucija su giljotina, rusų revoliucija su čeka ir Hitlerio su geštapu. Ne visos revoliucijos yra kraujotroškos malšinimas, pav. kad ir mūsų gruodžio 17-oji. Įdomu betgi tai, kad buvęs "Draugo", o dabar "Vienybės" bendradarbis nepastebėjo "sloniaus" - Stalino ir Kruščiovo su enkavedistais, kurie dar ir dabar tebesiautėja, gi prancūzų politikė giljotina ir Hitleris jau praėję.

Jeigu jau tautų kultūros lygį pradėsime nustatinėti pagal tai, kiek kas kraujo yra praliejęs, tai pirmutinio tarp kultūringųjų vietą laimės tikriausiai ir ne Amerika, bet kuri nors mažųjų tautų. O pav. graikių ir romėnų kultūrinį palikimą Gobis be atodairos nubrauktų, nes šie, ypač Romos imperija, labai daug kraujo pralėjo, svetimas žemes grobė ir prekiaavo vergais. O kas gi tą Ameriką ne tik atrado, bet ją apgyvendino ir prakūrė, jei ne tie patys "kraujo ištroškė" europiečiai? Kas vietinius indėnus sugrūdė ir rezervatus toli gražu ne be kraujo praliejimo ir užėmė jų turėtas žemes, kur dabar ir pats Gobis vaidina taikos "apaštala" ir kaltina Europą? - jau nekaltant apie prekybą vergais, kuri toli gražu neliudija už kultūringumo aukštumas.

Tūkstantmetinė Europos kultūra savo gimtinėje Gobio nepatenkina, nes ji jam per maža, per žiauri; bet, perkelta per Atlantą, ji staiga per keletą šimtmečių be galo išaugo, išstobulėjo.

O kaip gi su Rusija? Kiek ne tik žemių, bet išisų tautų, valstybių pagrobė nuo carų laikų ligi dabartinio bolševizmo, kurio pralietas kraujas galėtų upe pratekėti! Gobiui visa tai, matyti, dar "kultūra", jeigu persiša mūsų išlikusiems gyviems tautiečiams vadinamą kultūrinį mainikavimą. Taigi šiuo atveju "Vienybės" ramstis puikiai suderina kultūrą su kraujotroška! Ar tik nevertėtų ir pačiam Gobiui pasukti į tą "kultūrą" turgavietę, užuot A. Baltinį siuntus į Europą?

Be reikalo J. Gobis karščiuojasi, kad A. Baltinis Amerikos išprusimą pavadino "plono sluoksnio" kultūra. Kad žin ar pasaulyje yra kur taip, kad vieni kraštai tik kariauja, kelia revoliucijas, o kiti, taikiai gyvendami, tik kultūrą kuria. Valstybėje papras tai sutelpa ir kariai ir kultūrininkai. Juo tauta senesnė, juo daugiau, jei laisva, yra turėjusi laiko kultūrėti- atitinkamai ir jos kultūrinis sluoksnis bus storesnis, nes kultūros ne gali pagrobti, nusipirkti ar pasisamdyti - ji turi per ilgą laiką įsigerti ir sutvirtėti. Tautos kultūringumą nulemia ne Nobelio premijautų ir net ne genijų skaičiai, bet eilinio piliečio dvasinis šviesumo lygis. Nestebėtina, kad 180 mil. Amerikoje atsiranda atžymėtinų laureatų, bet jų laurai gyventojų daugumai toli gražu nešviečia: anie "skverais", kiaušingalvais, minkštagalvais ar kitokiais paniekiančiais vardais praminti tautos net nėra vertinami tiek, kiek beisbolo ar filmų "žvaigždės".

Gyvenimas parodo, kad ir kultūra gali tarnauti ir geram ir blogam tikslui, pav. atomo suskaldymas, jo suvaldymas ir pakinkymas žmogaus tarnybai, be abejonės, yra mokslo nuopelnas arba, kaip dabar sako, prasišverimas, o atominio sprognos numetimas ant Hirošimos yra krau-

jo praliejimas, taigi nekultūringas veiksmas. Pirminis Kainas užmušė Abelį paprastu kuolu; šių laikų žmogus nužudo kitą žmogų elektra, dujomis ar dar kitaip. Tai kur dabar, J. Gobio nuomone, kultūra ir kur ne?

Vienybietis Gobis šaiposi iš A. Baltinio, kuris gėrisi Europos pilių senumu ir kreivomis miestų gatvėmis, bodėdamasis šio krašto komercinės statybos vienodumu, stiliaus ir originalumo stoka. Argi J. Gobis jau būtų užmiršęs, kad dar tik vos prieš 20 su viršum metų kiekvieno lietuvių šviesuolio, tikriausiai neišskiriant nei p. Gobio, buvo svajonė nuvykti, nors trumpam, kad ir ekskursijoje, ir pamatyti tų senų pilių ir pavaikšioti tomis "kreivomis gatvėmis". O jei kam, gavus valstybės stipendiją, teko laimė užsienyje pagyventi ir pasimokyti, į tą, namo su grįžusį, buvo žiūrima su išskirtiniu dėmesiu, net pavydu, kaip į tikrą apšvietos ir kultūros apaštala.

S. Jurgaitienė

Europos švyturiai, mums čia gyvenant, nėra praradę savo spindėjimo. "Kad ir "Heidelbergas", rašo V. Alseika iš Europos, "su 13-to amžiaus pilimis - savo romantika traukia ne tik turistus, bet į jį vyksta studijuoti jaunimas iš viso pasaulio" ("Dirva" Nr. 22). Negirdėjau, kad kas studijuoti ar praktikuoti prieš II-ą pasaulinį karą iš Europos būtų vykęs į Ameriką. O ir pats J. Gobis, tur būt, tik pabaitytas čia atbėgo. Kodėl jis anksčiau į šį kraštą neatplasnų kultūra pasigerėti, jei jam Europa dvokė krauju?

Ir velionis "Vienybės" redaktorius J. Tyshlava ar negarsėjo savo "Paryžiaus poema", o ne Naujorkui, kur jis daug ilgiau gyveno, skirtu kūri-

niu? Prancūzų sostinėj besišviesiant, buv. revoliucijos žiaurybės jam tikriausiai nekludė skonėtis kultūra. Jis tada tikėjo, ir pati "Vienybė" dabar jam pripažįsta, kad jis ten plėtė savo regradą, parapiškum nuskiratė, nes esą buvęs ištroškęs dvasinės pažangos ir naujovių. Visai tai yra visuotinai pripažinti dalykai ir jokia A. Baltinio "filosofija", kaip, kabutėna išspraudęs, rašo tą žodį J. Gobis.

"Pamoka" A. Baltiniui Gobis užbaigia savo dabartinės stovyklos propagandiniu šūkiu: "Juo labiau izoliuosimės nuo tautos, juo greičiau nulietuvėsime". Jei p. Gobis apsiriboją nuo Europos, ką bekalbėti apie Lietuvą, kuri yra Europos dalis. O ir tas kamienas - Lietuva, kaip sužinėjome iš kito "Vienybės" indėlininko - paslaptingo laiškinniko, besąs "kraujotroškos" apsėstas nes, girdi, patys lietuviai labiau nu-

sikalte, negu bolševikai - atėjūnai. Tur būt, ir J. Gobis dėlto mieliai advokatauja svetimam kultūrai, visai nebijodamas čia išsinerinti iš savo kailio.

Galėtų, žinoma, kitus pavarinėti, jei nors tas botagas būtų jo paties savastis, bet ir ta neva "europinė kraujotroška" yra pasiskolinta iš šio krašto rausvųjų propagandinkų, kurių tikslas niekinti Europą, ypač Vokietiją, Gaila, kad J. Gobis, rašęs psichologinėmis temomis (pv. apie moterų psichologiją, dechristianizuotą sielą), pats tapo svetimų įtakų auka. Dabar jis pasidarė vienu jų garsintuvu.

Gyvenime jau taip yra: teisėjai ir teisme kaltintojai būna valdžios apmokami, gynėjus samdosi nukentėjęs pilietis, o davatkos gina ir teisinga nemokamai - visai neprašytos. Gal iš tiesų praktiška ir naudinga vadovautis "kur šuo laka, ten ir loja" dėsnium, bet ne visada garbinga.

Kovoje už Lietuvos laisvę

VIRŠ 50 SENATORIŲ IR KONGRESMANŲ YRA PRADĖJĘ DIDŽIULĮ ŽYGIŲ UŽ LIETUVOS LAISVĘ. AUKSINĖ PROGA PADĖTI KENČIANČIAI MŪSŲ TĖVYNEI - LIETUVAI!

Daugelis iš mūsų gana dažnai paduoda, kad amerikiečiai mums nepadaidėja kovoje už Lietuvos laisvę. Tie verkšlenimai beveik kiekvienu atveju yra be pagrindo. Jei mes patrys nieko ar labai mažai tedarome Lietuvos laisvinimui, tai kokią teisę turime to reikalauti iš kitų?

Šiuo metu virš penkiasdešimt senatorių ar kongresmanų Vašingtone yra paskelbę kryžiaus karą Sovietų Sąjungai: jie reikalauja, kad komunistai pasitrauktų iš Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Kremliaus jungtą rešantioms Pabaltijai respublikoms būtų grąžinta pilna laisvė ir nepriklausomybė.

LIETUVOS BYLA PAJUDINTA IŠ PAGRINDŲ

Nuo 1940 metų birželio 15d., kai bolševikai užgrobė Pabaltiją kraštus, daug buvo prikalbėta Vašingtone ir kitur, bet niekas nieko konkretaus nedarė. Šiuo metu Lietuvos byla JAV-bių Kongrese yra pajudinta iš pagrindų. Tik pagalvokime, - virš penkiasdešimt kongresmanų yra įnešę specialias rezoliucijas Lietuvos laisvinimo reikalui. Ir tai padaryta eilinių lietuvių pastangomis.

Ši kraštą valdo ne kokie "išrinktieji" ar "pateptieji", bet eiliniai darbo žmonės. Jų balso pilnai klauso krašto administracija ir įstatim-daviai. Mūsų, eilinių šio krašto piliečių, balso paklausys Vašingtonas, jei tik pakankamai garsiai šauksim ir reikalausim. Gana to elgetiško maldavimo Valstybės Departamente Vašingtone, kurį jau daugiau kaip dvidešimt metų praktikavo ir praktikuoja Čikagos veiksniai. Mes nesame elgetos ir mums išmaldos nereikia. Mes reikalaujame Lietuvai laisvės, ir JAV-bės turi padėti Pabaltijai kraštams nusikratyti Kremliaus jungo.

REZOLIUCIJŲ KOMITETO ŽYGIUS

Rezoliucijų žygio pradžia buvo padaryta Kalifornijoje. Mūsų noras buvo, kad kovai už rezoliucijų pravedimą imtųsi vadovauti ALT vykdomasis komitetas. Iš pradžių šiam reikalui su didžiausiu įkarščiu pritarė. Net "Naujienos" buvo skyrusis

LEONARDAS VALIUKAS (antras iš dešinės), Rezoliucijoms Remti Komiteto pirmininkas, su kitais vadovybės nariais. Iš kairės - Bernard Nurmsen (estas), komiteto sekretorė Birutė Lembergaitė, komiteto kasininkas Jurgis A. Petrauskas, L. Valiukas ir Alfons Reins (latvis) Nuotrauka L. Kančausko

Leonardas Valiukas

tam reikalui trejetą išganių, ragindamos visus jungtis į rezoliucijų pravedimo žygį. Bet kai tie "vadai" sužinojo, kad šio reikalo iniciatyva išplaukė iš Kalifornijos, o ne iš "informacijos biuro" New Yorke, tuoj atšalo. Dar gražiau, - "Naujienos" išėjo į kovą prieš rezoliucijų reikalą. Tas faktas parodo, kiek tam tikriems asmenim, kurie yra pasišovę "vadovauti" Lietuvos laisvinimo reikalui, rūpi Lietuvos laisvės reikalas. Iki šiol ALT centras ne cento nėra skyręs rezoliucijų pravedimo žygiui, nors to buvo prašytas. Iš Čikagos ketvertuko tik Eugenijus Bartkus, dabartinis ALT vykdomojo komiteto sekretorius, pilnai ir nuosirdžiai pritaria rezoliucijų žygiui. Bet jis tik vienas! Kitiems, atrodo, Lietuvos reikalai ne neberūpi.

KIEKVIENO LIETUVIO TALKA REZOLIUCIJŲ ŽYGIUI

Visas darbas už rezoliucijų pravedimą yra nepaprastos apimties žygis. Čia reikalingos visos darbo rankos ir visa galima parama. Į visą šį žygį yra jau įsijungę tūkstančiai lietuvių, latvių, estų ir kitų amerikiečių: savo narių tarpe turime stiepti gubernatorių, miestų burmistrų ir masės kitų, kuriems tik rūpi Lietuvos laisvės reikalai. Reikia šiam žygiui dar daugiau karių, reikia dar daugiau amunicijos. Jei tik šiam reikalui pritariame, dėkimės konkrečiai prie šio darbo. Vien

pritarimu ir gražiais žodžiais nieko nepadarysime! Rezoliucijoms Remti Komitetui komplimentų nereikia, o reikia konkrečios ir apčiu-piamos paramos.

TRŪKSTA DARBO RANKŲ. Visi, kurie tik gali prisidėti darbu, kviečiami atsiliepti. Kiekvienam bus siuntinėjamas nemokamai komiteto biuletenis, kur duodami nurodymai kas darytina rezoliucijų pravedimo darbe. Rašykite tuo reikalu, duodant savo adresą: Rezoliucijoms Remti Komitetas, Post Office Box 77048, Los Angeles, Calif. 90007.

REIKIA PINIGINĖS PARAMOS

Jei reikia piniginės paramos veiksniams, tuo labiau reikia jos mums dirbantiems konkretų darbą.

Mūsų rezoliucijos - tai įstatymų projektai. Tam tikrus įstatymų projektus praveisti kaimuoja šimtais tūkstančių ar net milijonais dolerių be piniginės paramos mes savo uždaviniu - užsibrėžto tikslo neatsieksime. Visam žygiui piniginės paramos reikia tuo j, šiandien; rytoj bus per vėlu. Nei viena auka nėra ir nebus nei permaža, nei perdidelė

Jei tik rezoliucijų žygiui pritari, siųsk savo auką (kiek kišenė leidžia) dar šiandien. Paragink, kad savo aukas šiam tikslui skirtų visos organizacijos ir vienetai, kuriems tik priklausai. Paragink taip pat tai atlikti visus savo bičiulius bei pažįstamus. Visos aukos siųstinos

Balsuokime!

JAV Lietuvių Bendruomenės Tarybos rinkimai įvyksta sekančio mėnesio pradžioje, - 9-10 dienomis.

Netenka plačiau aiškinti Lietuvių Bendruomenės svarbą mūsų gyvenime, ypač lietuviškos kultūros baruose, jos darbai patys už save kalba.

Mūsų aktyvus dalyvavimas gegužės mėn. rinkimuose balsuojant ir raginant balsuoti savuosius kaimynus, turėtų būti puikus barometras

mūsų tautinio susipratimo. Bendruomenė tai yra maža mūsų tauta išei-vijoje, tauta pasiryžusi kovoti už lietuviybės išlaikymą, už savosios tautos laisvę ir lietuvių garbę.

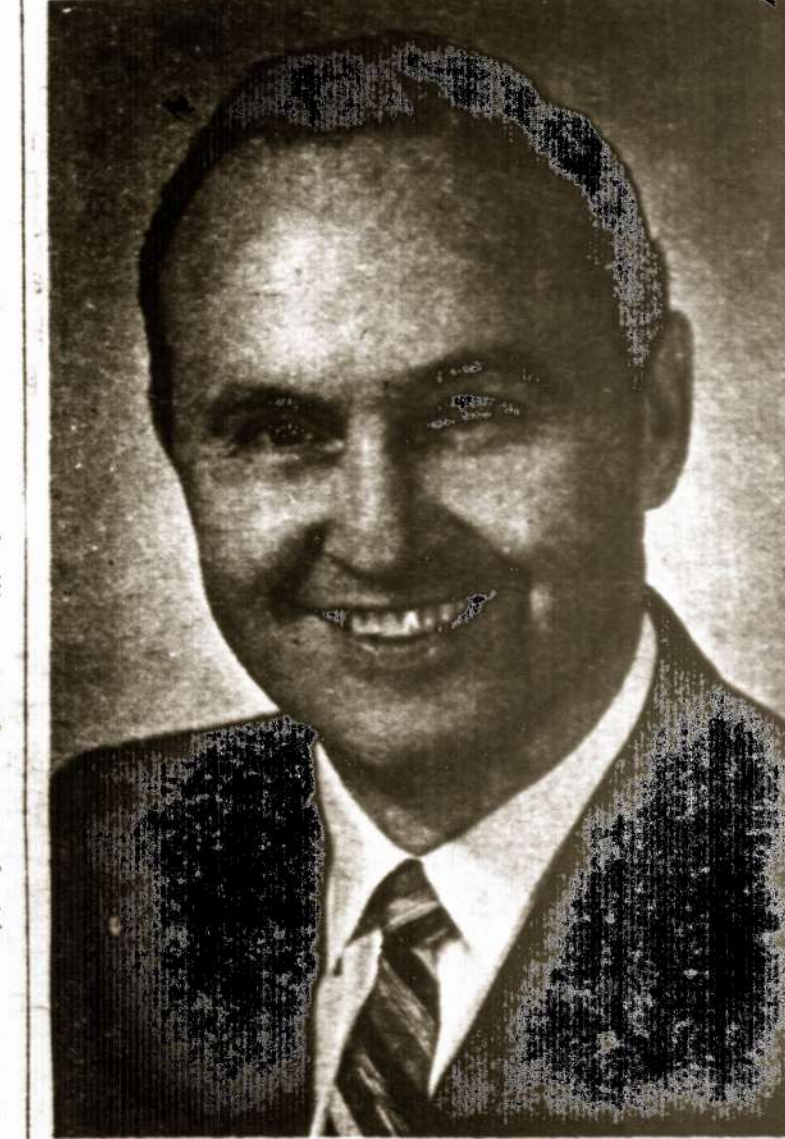
Mūsų padėtis yra žymiai skirtinga nuo visų kitų Amerikoje gyvenančių tautinių grupių. Mes čia atsiradome kovos frontų stumiami ir toji kova mums dar nėra baigta, nors karas jau senai pasibaigęs. Tokioje padėtyje kiekvieno lietuvių budrumas, jo aktyvus dalyvavimas visuose mūsų kultūrinuose ir politiniuose veiksmuose yra jam, kaip tautos kovojančiam nariui, būtinoji pareiga.

Tautai negalint laisvai tarti savosios valios - mūsų pareiga kalbėti ir kovoti už jos laisvę ir nepriklausomybę. O šios kovos svoris ir autoritetas labai didele dalimi priklauso nuo to užnugario, kuri atstovauja mūsų organizacijos, tuo atveju Lietuvių Bendruomenė. Jei šiame krašte priskaitome tūkstančius lietuvių, dar gyvų savo tautai, o rinkimuose jų tepasirodo vos dešimts procentas - liūdna ir negražu. Solidarumas sulaužomas, atimamas svoris pačia Bendruomenės vadovybei ir įnešamas apatiškos reiškinys. To negali būti energingai kovojančioje ir tautiniai susipratimoje bendruomenėje! Pareiga tebūna kietai atlikti ir toji lietuvių tautinė pareiga šaukia ir išaiko kiekvienam gegužės 9 ar 10 dienų aktyviai dalyvauti rinkimuose!

Ir dalyvavimai, parodydami pa-

komiteto kasininkui - G. A. Petrauskas, 3442 Madera Ave, Los Angeles, Calif. 90039. Visiems rėmėjams siuntinėjamas komiteto biuletenis.

Rezoliucijas tikrai pravesime, jei tik visi nuosirdžiai ir pilnai prie to darbo dėsimės.

Kongresmanas BERNARD F. G. BOWSKI (D-Conn) neseniai įnešęs naują rezoliuciją Lietuvos laisvinimo reikalui. Nepaprastos energijos ir sumanumo parodė išgaunant šią rezoliuciją LB Stamford apylinkės vadovybė ir VILIUS BRAŽĖNAS.

sauliui, kad lietuvis yra silidarus ir tautiniai susipratęs kovotojas už lietuviybę ir Lietuvą!

Tad visi gegužės 9 ar 10 dieną prie balsavimo urnų!

Šioji pareiga juk nėra sunki, tuo labiau, kad dalyvaujantieji šiuose rinkimuose nebus klausiami apie silidarumo mokesčio sumokėjimą - visi lietuviai turi teisę balsuoti, ar jie yra aktyvus LB apylinkėse ar laikosi pasyviau.

Išlaikykime šį visuomeninį egzaminą ir duokime Lietuvių Bendruomenei svorį ir autoritetą masiniu dalyvavimu rinkimuose!

(B. n.)

ŽMOGUS NE VIEN DUONA YRA GYVAS!

Šio numerio didesnę dalį siunčia me Čikagos lietuviams susipažinimui, kviesdami LAISVĄ LIETUVĄ priversti. Kaina metams tik \$ 5. Kas norėtų laikraštį gauti susipažinimui (veltui) ilgiau - prašome mums parašyti - siųsime.

Pasinaudokite kuponu atspausdintu paskutiniame puslapyje.

Administracija

LAISVOJI LIETUVA

FREE LITHUANIA

911 West 32 St. CHICAGO 8, Ill. Tel: FR 6-5416

Entered as Second-Class matter at the post office at Chicago, Ill.

Published bi-weekly on Thursdays
by LITHUANIAN REGENERATION
ASSOCIATION

Leidžia Lietuvos Atgimimo Sąjūdis
Igalotas leidėjas - V. KAČINSKAS

Redaktorius - A. J. KAULĖNAS

Administratorius - K. RADVILA

Prenumerata metams \$ 5.
Subscription per year \$ 5

Atskiras numeris 20 c.
20 c. per copy

GARBĖS LEIDĖJAI: J. Bagdonavičius, St. Jakubickas, J. Lietuvninkas, Dr. K. Liutkus, Br. Macianskis ir L. Virbickas

Vilnius - pirmeilė pozicija

VILNIUS yra mūsų tėvynės integralinė dalis. Tai tautos širdis, valstybės sostinė. Bet Vilnius yra surištas su ypatingais rūpesčiais, jis turi dar skirtingų reikalų, dėl kurių mums reikia aktyviau budėti ir veikti. Mes kovojame dėl visos Lietuvos laisvės, stengiamės, kad mūsų tauta būtų išvadota iš bolševikinio jungo, bet - Vilnius dar turi ir kitokios grėsmės. Klatingasis kaimynas lenkas vis dar tiesia grobuoniškus nagus į mūsų sostinę. Jau nekalbant apie tai, kad ir gada kartais neišmaneliškai mėgina savintis ne tik Gedimino miestą, bet ir mūsų garbingus kunigaikščius. Žinokime, kad propaganda pasaulyje daug reiškia.

Lenkai turi ne tik įvairių "vilenščiškos" draugijų, bet jie ir leidžia nuolatine spauda, kuri ypatingai rūpinasi Lietuvos rytiniais pakraščiais. O jau Ostrobramos (taip jie išverčia Aušros Vartus) paveikslas lenkų šventvagišku svetimo turto go dumu karštai garbinamas, nors dešimtas Dievo įsakymas sako: Negeisk jokio svetimo daikto!

Kadangi ši mūsų tautinio fronto pozicija ypatingai lenkų puolama, mes irgi turėtume sukristi, sutelkti visas jėgas ir tinkamai atkirsti amūgus. Nors lietuviai lėto būdo, bet tikrai išskaudintas neturi likti apsilėdes.

KĄ MES ŠIANDIEN GALIME ATLIKTI TAME FRONTE ?
Pirmiausia visi, kurie suprantame Vilniaus svarbą, telkiamės į

Vilniaus krašto draugiją - per ją LENGVIAU eis planingai ruošiamas darbas. Kai draugija taps turtingesnė ir gyvesnė, savaime išryškės kas darytina. Daugiau galvų, daugiau sumanymų. Vieni gali pasiskirti sau uždavinį - spaudoje, ypač svetimtaučiu, visados atremti lenkų neteisingus kėslus. Niekad nereikia nutylėti. Antra, reikia planingai ir veržliai brautis į anglišką spaudą su teisingomis žiniomis. Žinoma, yra VLIK-as ir ALT-as, yra Bendruomenės Valdyba ir Taryba, Švietimo bei Kultūros institucijos. Betgi, kiek matome, privatus lietuvis, jokios biurokracijos nesuvaržytas, dažnai veiksmingiau pasireiškia ir netikėtai laimi. Pvz. Kapočius su L. Enciklopedija, B. Kviklys su Mūsų Lietuva, S. Zabaraskas su Manyland leidykla.

Mums reikia Vilniaus (o jis reiškia ir visos Lietuvos simbolį) tema laikyti nuolat gyvą ne tik spaudoje, bet ir mūsų gyvenime: pramogose, koncertuose, minėjimuose, mokyklų šventėse. MOKYKLŲ vadovėliai turi išryškinti Vilnių gražiais eilėraščiais, legendomis, paveikslais, o jokia mokinių šventė - nelikti be deklamacijų ar gyvųjų paveikslų liečiančių Vilnių. Kompozitoriams užsakytina sukurti naujų dainų bei giesmių apie Vilnių, Aušros Vartų Mariją. Lietuvių bažnyčiose turi būti Vilniaus Marijos vardas gyvas žmonių lūpose, balsingoje širdžių giesmėje. Ir šiaip koncertuose teisingai mums karštai išpūdingą balsą apie mūsų sostinės šventumą, apie jos brangumą mūsų tautai, kiekvienam lietuviui REIKIA, kad kas nors sąmoningai ir planingai įneštų į draugijų rengimus vis vieną kitą deklamaciją ar vaizdinę priemonę apie Vilnių. Tam tikslui iš anksto paruoštinai aktoriams ir moksleiviams, kurie bet kuria proga pasisiūlytų kitiems į pagalbą. O mokyklose sudarytini būreliai Vilniaus, Aušros Vartų ar panašiu vardu, kurie nuolat ta tema gyventų ir ugdytųsi, ir savo sugebėjimais neštų kitiems tautiečiams gyvą žodį apie lietuvių brangiausią šventovę.

REIKIA uždegti mūsų visuomenę rūpesčiu ir meile Vilniui, tam lietuvių garbės ir gyvybės šaltiniui. Ar ne apsilėdimas, kad mes neturime specialios spaudos Vilniaus reikalui? Nepriklausomos Lietuvos laikais šis kraštas buvo aklinau atskirtas ir nelaisvėje kentėjo, todėl jį mes permažai pažįstame. Todėl dabar reikia nuolatos priminti Vilniaus miesto ir krašto istorines bei gamtos grožio vietas. Taip pat būtina iškelti ir smulkiai aprašyti visas mūsų tautiečių kovas su lenkais dėl prigimtų žmogaus teisių. Kiekvienas kaimas ir miestelis, kiekviena mokykla, bibliotekėlė - vis turi įdomią istoriją. O kur visa tai? Išmirs gyvi liudytojai, ir užmarštinuosis brangi medžiaga. Tauta turi žinoti apie visus kankinius dėl lietuvių. L. Enciklopedijoje sudeda ma tik trumpai, šaltom statistinėm žiniom. O reikia, kad kiekvienas faktas būtų nupieštas ryškiai ir tikrai, kad ir jaunajai kartai padarytu išpūdingu, kad patrauktų neeiliniam kova už tuos idealus, dėl kurių kentėjo ir žuvo lietuvis praityje. Jau nieji mūsų intelektualai jau nelabai susigauo, ką mums reiškia Vilnius ir kas yra gyventi kaimynystėje su lenkais!

Mažosios Lietuvos žmonės leidžia "Mūsų Pajūrį" metų burtiniais panašiai turėtų išeiti periodinis spaudinys apie Vilniaus kraštą. Kol lenkai vis tebesikėsina, ši kovos po-

zicija yra pirmeilė mūsų darbuose, todėl reikia prabusti iš apsnūdimo ir daryti viską, kas galima. Su gyvais šūkais ir jautriomis giesmėmis apie tautos šventovę Vilnių, su veiksminga talka ir ryžtingai uždegančia spauda - prisišauksim padėjėjų ir mecenatų, atsiras ir pinigų, tik - pajudėkime iš vietos!

Lietuvių Fondo Valdyba: (sėdi) Pirmininkas T. BLINSTRUBAS ir V. ŠIMAITIS, (stovi) J. VAICIŪNAS, A. ŠANTARAS ir J. RAUCKINAS. Fondo Va dovybė dabar vyko Fondo narių vaju. Šiuo metu Fonde yra virš 125.000 dol. Kada ateis laikas kai visi lietuviai bus šio reikšmingo Fondo nariais? Fondo adresas-7245 So Albany Ave, Chicago, ILL 60629.

J. RUTKUS

Dėl pereitame numeryje tilpusio mūsų vedamojo - Neatidėliotinas reikalas mūsų santykių su žydais klausimu, redakcija yra gavusi daug laišku, raginančių ką nors daryti. Visi laišukai, redakcijos nuomonė ir pasiūlymai jau yra pasiūsti mūsų atitinkamiems veiksmams. Likutina jų akcijos. Red.

Melas - komunizmo duona

Lietuvos okupanto ir jo samdinių klyksmas apie pažangą visose darbo srityse, apie lietuviškos kultūros klestėjimą, yra grynas melas, toks pat, kaip ir visi kiti komunistiniai melai. Tekalba skaičiai: Lietuvos rašytojai 1944 metais, rusų armijai antru kartu okupuojant Lietuvą, iš 110 tada buvusių Lietuvoje, 78 pasitraukė į vakarus ir 32 liko Lietuvoj

1959m. Maskvos kontroluojamoj Lietuvoj Rašytojų Sąjungoj buvo 96 rašytojai. Laisvajame pasaulyje tuo laiku buvo 98. Štai jų darbai: (1946-1960 metų laikotarpį) laisvajame pasaulyje buvo išleista lietuvių kalba iš viso 289 kūriniai, okupuotoj Lietuvoj tik 191. Davintai pa imti iš Grožinė Literatūra 1940-60

išleista Vilniuje 1961m. Ten pat su žinome, kad 1959m. 30% okupuotos Lietuvos rašytojų buvo komunistų partijos nariai.

Atsiminus, kad išveivijos sąlygos yra žymiai sunkesnės kūrybai ir ypač kūrinių leidimui, šioji statistika kalba pernelyg aiškiai... Šioje statistikoje operuojama tik grožine literatūra - poezija, drama, romanai Okupantas dešimteriopai daugiau yra išleides propagandinės - komunistinės literatūros, aiškinančios apie "didžiuosius komunistų vadus ir laimėjimus", tuo aiškiai parodydamas, kad jam visai nerūpi tikroji Lietuvos kultūra, o vien tik suršinimas ir sukomunistinimas okupuoto krašto. Nereikia išleisti iš akių ir to fakto, kad ten išleistoji ir taip vadinama "grožinė literatūra" yra 87% rašanti apie komunizmą... jo didžiulis laimėjimas ir artėja į propagandinių brošiūrų vertę. Kraunamo literatūrinio kraičio lietuvių tautai vertė yra nepalyginama tarp ma žos išveivijos ir likusios krašte okupuotos tautos. Jai yra atimta teisė laisvai rašyti ir iš to klaikaus kalėjimo sunkiai gimsta vertingesnė kūryba. (K. P.)

Atsitupė ant karštų žarijų

Tūlas pilietis - Frank J. Puglisis, nuslėpdamas nuo viešų akių savo gyvenamą vietą, pasiūvė ginti "Vienybę" ir įtikinti atžagareivius, kad pargarsėjusi "Vienybė" nebendradarbiauja su okupantu ir nieko bendro su juo nenori turėti.

Tuo tikslu jis parašė "Vilties" draugijai (Clevelande) laišką, kurį pasiskaičius susidaro įspūdis, kad šis žmogelis ne tiek reikalauja, kiek atsiklaupęs ant kelių maldauja "Dirvos" redaktorių J. Čiuberki palikti ramybėje ir negnaibyti jo klientų. Tačiau kuriuo metu, kokiais atvejais ir kuriomis aplinkybėmis J. Čiuberkis sulaužė vedybinę priesaiką ir papildė mirtingą nuodėmę, nuskrizaus damas dvi nekaltas, skaiščios "Vienybės" vaidilutes, F. Puglisis savo ilgokame laiške nepasako ir, atrodo, kad jis pats tų faktų neturi.

Parašė jįsai pusiau anoniminį laišką: vartas ir pavardė yra, profesija išvardinta, o antraš - nėra. Puglisis pasaulyje - šimtai, Frankų - tūkstančiai, na ir susigauo, žmogau, kas jis toks ir kurioje pasaulio dalyje pelnosi sau duoną!

Pažįstant Tysliavienės ir Narke liūnaitės laikraštinę etiką, tūlas gali pagalvoti, kad raštas subalikuotas - paleisti į akis keli raudoni muilo burbulai. Kitam gali gimti mintis, kad autorius sėdi Vašingtone maskolių pasiuntinybėje ir iš ten rašo "peticijas". Pagaliau niekas negali paneigti ir tokios galimybės, jog Mr. Frank J. Puglisis yra reali asmenybė, baigusi teisių fakultetą, bet dabar gyvenanti kartu su bomaigarsiajame New Yorko Bowery rajone ir nenorinti išduoti savąj adresą iš kuklumo... Žodžiu, pasiskaičius "Vienybėje" atspausdintą "notą" ir panaudojus gyvenimo patyrimą, leistina visai spelioti ir galvoti bei išvedžioti (Argi galima išvaizduoti, kad toks aukštas ponas neturėtų sa-

vojo adreso ir savosios įstaigos!?) Juk Amerika - neitikėtinų pokštų šalis. Jeigu prieš pirmąjį pasaulinį karą vienas pilietis vos nepardavė iš užsienio atvykusiems vertelgoms geležies laužui miestui priklausanti Brooklyno tiltą... tai kuo yra blogesnis ar geresnis anoniminis "Vienybės" užtarėjas? Išeis - neišeis, o pablefuoti juk galima.

Kaip ten bebūtų, neatrodo kad reikalas švarus. Tačiau daleisdami, kad Tysliavienės juristas yra reali asmenybė, šioje vietoje drįstame jam pateikti vieną klausimą ir atsiklausti jo autoritetingos nuomonės. Medžiaga paimta (ir gali būti panaudota bylos nagrinėjimo metu) ne iš kur kitur, bet iš to paties "Vienybės" numerio, kuriame atspausdintas Gerbiamojo Nežinomojo laiškas. Trumpai suglaudus, reikalas nekompliktuotas ir tikimės, kad Tysliavienės gnynei nebus sunku padėtyje su siorientuoti!

KOVO 25d. ("Vienybėje" atspausdintas ilgas, per kelis puslapius nusitęsęs, keliais dideliais paveikslais papuoštas straipsnis, pavadinamas - KAIP RŪTAI LEE SEKASI LIETUVOJE. Išanginiame žodyje redaktorius paaiškina, kad: "Čia dedamas reportažas, tilpęs Kauno Tiesoje kovo 20d." (Prašau išidėmėkite datas!)

Pirmia, metų pradžioje, pati Tysliavienė, keisdama laikraščio išleidimo dieną iš penktadienio į trečiadienį, kreipėsi į rėmėjus ir ragino juos, sakydama: "Bendradarbiai pa-

rašo - S. Antanaitis

šomi korespondencijas, žinias ir nuotraukas stengtis prisiūsti ne vėliau ketvirtadienio, o garsinimai bus priimami iki penktadienio ryto." KALBAMAS reportažas pasirodė Vilniaus komunistų "Tiesoje" tą pačią dieną - penktadienį - kovo 20d., kai "Vienybė" buvo atiduota laužymui. Tėpaaiškina gerb. Frank J. Puglisis (su gyvenama X vieta, o gal ir be jos!) k o k s k i p šas ir iš katros geografinės paralėlės pakuždėjo Tysliavieni arba jos polit... r ū k i t a sieksinį straišnį keliom dienom anksčiau negu jė pasirodė originale? Kokie telepatijos keliai ir su kuo užmegzti tarp Tysliavienės ir rytų šalelės?... Nejaugi tai V. Sirvydo propaguojamos žmogaus su žmogumi, lietuviuo su lietuviu, kūno su graučiais, išgamos su išdaviku komunikacijos paseka? O gal tai tėra išdava, sakytume, suglausto "Vienybės" bendradarbiavimo su rusko Vilniuje įsteigta organizacija, kuriai vadovauja Tysliavienės iššlovintas okupanto pakalikas - komisaras Laurynas Kapočius? Ar neatrodo Mr. Puglisisui, kas seniausias, teisingiausias, demokratiškiausias, neklaidingiausias ir pažangiausias Brooklyno ir viso pasaulio proletarų laikraštis pats sau tuo straipsniu iškasė duobę, pabėrė žarijų ir patupdė ant jų ne tik leidėją ir redaktore, bet ir jį patį? P.S. Su šiuo užklausimu kreipici si į spaudą, nes nežinant Mr. Puglisis adreso - vienintelė komunikacijos su juo priemonė - laikraštis.

Toronto (Kanadoje) LAS Skyriaus naujai išrinktas pirmininkas V. KERŠYS su šeima - p. Antanina ir dukrelė Violeta.

šios komunikacijos su juo priemonė - laikraštis. Raudonosios vėliavos vardu dėkoju draugoms Tysliavieni ir Narke liūnaitė už vertimą šios mano interpeliacijos į oficialią kalbą ir įteikimą jos savo juristui Frankui J. Puglisis, gyvenančiam nežinajame sa loje. Tad, visų šalių proletarai, vienykities! Mirtis fašistams ir grobiakams!

Knygos

Juožas Kralikauskas, MINDAUGO NUŽUDIMAS, premijuotas romanas. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas Čikagoje 1964m. Spausdino Draugo spaustuvė. Puikus istorinis romanas, liečiąs mūsų gilią senovę 246 psl. Kaina tik \$ 3. Gaunamas v suose lietuviškuose knygynuose. *****

Kazys Bradūnas, SIDABRINĖS KAMANOS, poezijos rinkinys, premijuotas dienraščio Draugas konkurse. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas Čikagoje, spausdino Draugo spaustuvė. Viršelyje V. Petravičiaus lino raižinys. 94 psl. Kaina tik \$ 2. *****

Danutė Brazytė-Bindokienė KE-TURKOJIS UGNIAGESYS. Pasakojimas apie šuniuko Taškiuko nuotykius darželio ir pradžios mokyklos mokiniams. Gausiai iliustruota dail Z. Sodeikienės. Didelio formato, 40 psl. Išleido "Lietuvių Dienų" leidykla - 4364 Sunset Blvd, Hollywood, Calif. 90029. Kaina tik \$ 2. *****

Tai kas kad žodžiais skelsim uolą ?

Gerokai seniai girdėti žodžiai, ir kartu taip neseniai...

Kur šiandien kylantis jaunas poetas, vos išėjęs iš gimnazijos suolo, Vytautas Česna? Jis ten pasilik, iš kur mes savo kailį išnešėm prieš dvidešimt metų...

Tikri jo žodžiai. Ypač šiandien, iš eivijos gyvenime, plepame kai kada per daug, o dirbame nenoriai, lyg tikėdami žodžiais "uolas suskaldyti". Parengiuose ar privačiuose pobūviuose reikiame patriotiškas dainas, kad net lubos kyla, neretai smuklėse giedame apie Nemunėlį, Šešupę ar iškeltas plakančias vėliavas. Išsimiegame, o ant rytojaus nemunėliai ar šešupės virsta pakelių grioviais, gi vėliavos sūbiūška ir nublunka. Mes, kaip mes... Mus dar daugiau-mažiau traukia sentimentas ir jo vedami užklystame į lietuvišką parengimą ar minėjimą. Gimtoji pirka, palinkus šulinio svirtis, pajudės ir pasviręs Rūpintojėlis ten prie vieškelio - jaugė mummyse. Meluojame patys sau, jeigu tariame, kad "kam man ta Lietuva? Čia turiu namus, automobilį, valgau ir geriu ką noriu ir kada noriu. Velnio visas lietuviškas veikimas. Man jis nieko nepadaeda."

Visai kitaip galvoja priaugančioji lietuviškoji karta. Lituanistinių mokyklų mokiniai, studentai ar šiame krašte įsigiję aukštojo mokslo diplomus, bet jau neatsimena savo gimtojo krašto, kiti jo visai nematė, atėję į šį pasaulį, mums gimtąjį kraštą jau palikus. Jie to sentimentu neturi o iš tėvų ar kitų vyresniųjų pasakojimų ir kelių nuotraukų apie Lietuvą susidaręs vaizdas yra daugiau negu miglotas. Dauguma iš jų jaučiasi lietuviais, bet jų lietuviškumo supratimas yra kalte įkaltas ir išmuktas, bet ne įajaustas. Ta priaugančioji jaunimo dalis, kuriai nėra ir nebuvo kalamas ir skiepinamas savo tautos idealas ir mokoma kalba, nuo lietuviybės jau visiškai nutolę. Istorija mes tamsų šydą ant jų tėvų akių. Da bar gal nevisai suprantame tą nuostolį. Tik po 10-20 metų, kada mūsų eilės praretės, o jas reikės sustiprinti naujomis lietuviškais įgėjomis, pamatysime, ko m. tekome.

Ypačingai svabu lietuviškąjį jaunimą paruošti Lietuvių Bendruomenės minčiai. Pradžią yra daroma. Čikagiziskė LB apygardos valdyba turėjo eilę pasitarimų su susiorganizuavusiu Akademinio Jaunimo komitetu. Ryši užmezgė valdybos vicepirmininkas ir jaunimo reikalų vedėjas S Ingaunis. Komitetas vienbalsiai pritarė glaudaus bendradarbiavimo mir

Jonas Vaičiūnas

Šiai su Bendruomene. Paskutiniame posėdyje, dalyvaujant visiems LB apyg. v-bos nariams ir Akad. komitei, J. Gaučio vadovaujama, buvo sustota prie IV-os JAV LB Tarybos rinkimų, vykstančių gegužės 9-10dd.

JAUNIMAS DALYVAUS TARYBOS RINKIMUOSE

Be ilgų kalbų J. Gaučys sutiko organizuoti Jaunimo Centre balsavimo būstinę akademikams. Ateina gandai kad panaši būstinė bus įsteigta ir Urbanoje, kur studijuoja daug lietuviško jaunimo.

Kilo klausimas, kad studentija mažai pažįsta Bendruomenės darbuotojų, tad bus sunkoka apsispręsti, už ką balsuoti. Buvo atsakyta, kad Tarybos kandidatų tarpe bus korporacijų filisterių ir rėmėjų, be to, nebūtina balsuoti už pusę pastatytų kandidatų. Balsavimas skaitomas teisėtu, nors duodamas balsas tik už vieną asmenį.

Siūlyta studentams statyti kandidatus į Tarybą. Išrinkus Tarybon studentijos atstovą, be abejonės, ryšys tarp jaunimo ir LB. organų žymiai sustiprėtų. (Buvo davęs sutikimą pats Gaučys, tačiau vėliau dėl įtempto mokslo atsisakė, bet komite

tas surado ir stato visiems žinomą, iš okupuotos Lietuvos atvykusį, Liet Studentų Chicagos sk. sekretorių T. Leoną)

Akad. jaun. komitetas žadėjo talkininkauti ir ruošiamame birželio įvykių minėjime. Rudenį, LB. apyg. Valdybai globojant, ruošiamas Akademinio Jaunimo šventė.

KĄ PALIKSIME JAUNIMUI ?

Šiemet sukanka 20 metų kai palikome savo gimtuosius namus ir žydinčius Lietuvos laukus. Per 70.000 atsidūrė Vakarų Europoje. Statistiniai duomenys rodo, kad tremtyje buvo 400 aukštųjų mokyklų personalo, 700 mokytojų, 400 inžinierių, 350 teisininkų, 300 gydytojų, per 200 kunigų apie 65% rašytojų, likusieji įvairių įstaigų darbininkai ir ūkininkai.

Tremties pradžia buvo itin sunki. Gyvenome vargingai, neorganizuotai neturėdami vieni su kitais artimesnių ryšių. 1945m. gegužės 8d., Vokė tįjai kapituliuavus, baigėsi žiaurusis karas. Mūsų viltys ir lūkesčiai neišsipildė - Lietuva liko rusų okupacijoje ir tokioje dvasiniai prislėgtoje nuotaikoje rinkomės visi į Unros

Atvykę į šį kraštą, radome išvystytą organizacijų veiklą, radome išsikūrusius Lietuvos laisvinimo veiksmus, radome ilgiausią eilę lietuviškų parapijų, lietuvių salių, prekybos įstaigų ir kita. Palikimas milžiniškas, tik jį reikia išlaikyti. Ir baigti mums patiems, gana sparčiai žengiant pirmyn, Lietuvių Fondą, lietuvišką finansinę instituciją, kurios palūkanomis būtų galima sukurti svarbesnius lietuviybės reikalus. Nėdidelis dar LF kapitalas, tačiau mūsų visų pareiga jį išugdyti toki, kad galėtume drąsiai tvirtinti, jog mūsų karta ateinančiai sukūrė didelę ver-

tybę. Kol kas, dar savo pinigais nieko ypatinga nepasiekėme, nekalgant apie laikinus pasireiškimus, kuriems nuolat renkame pinigus, elgetaujame, nes dar stiprios finansinės tvirtovės ant kojų nepastatėme.

Lietuvių Fonde palikime savo vaikams milijoną!

Visais būdais ir priemonėmis ieškome kelių, padėti jaunimui ir jį remti, nes po mūsų tik jis stovės lietuviybės sargyboje šiame krašte ir jo pareiga bus ginti Lietuvos laisvę bylą, jeigu iki tol raudonas okupantas nebus išstumtas iš mūsų valstybės ir viso pasaulio.

Dvidešimtąjį tremties lapą verčiant

J. MIŠKINIS

organizuojamas stovyklas. Čia vėl pasijutome esą vienos ir tos pačios lietuvių tautos nariais, susigyvenom ir nebodami sunkių sąlygų nenuleidom rankų, - užvirė darbas visais frontais. Išsineštoji iš Lietuvos kultūra nebuvo mirusi ir susidariusi palankesnėms sąlygoms atgijo. Stovyklas apjungia Lietuvių Bendruomenė, kuri davė impulsą aktyviau veikti.

KŪRYBINIS PALIKIMAS

Man rodos, kad ateities istorikai stebėsis nepaprastu lietuvių tremtinių kūrybiniu pakilimu, kuris pasireiškė tomis liudnėmis tautai dienos. Kad ir sunkiausiose sąlygose

gyvendami nepalūžome. Tekalba faktai: 1946 m. Europoje turėjome 220 lietuviškų periodinių leidinių, kurių 41 buvo spausdinti spaustuvių. Kiek vienoje stovykloje veikė pradžios mokykla, o šalia jų buvo 71 vaikų darželis. Gimnazijų tinklas greit išsiplėtė - veikė 14 gimnazijų, 20 pilnų gimnazijų, kuriose mokėsi per 2.776 mokiniai ir juos mokė 557 mokytojai. Švietimo įstaigų skaičius didėjo ir jau 1948m. buvo 26 gimnazijos. Jos išleido 908 abiturientus. Be jų, 1947m. Vakarų Europos universitetuose ar specialiose aukštosiose mokyklose studijavo per 2.184 lietuvių studentai. Iš jų apie 200 baigė aukštuosius mokslus daktaro laipsniu.

EMIGRACIJA

1949 m. pajudėjus didžiąjai emigracijai iš Vakarų Europos stovyklų, tremtiniai išsisklaidė į 20 pasaulio kraštų... Daugiausia jų pateko į JAV, Kanadą, Angliją ir Australiją. Žodžiu, pakrikome po platumų pasaulį kaip Grigo bitės, anot dzūkų patarėš.

Atsidūrę užjūryje greit pasikeitė. Kiek pavargę ir kietai padirbėję atsistosjom ant tvirtesnių kojų ir pamaži emėm vieni nuo kitų tolti. Iš miestų centrų, lietuviškų parapijų rajonų persikėlėm į miestų pakraščius, gražesnius rajonus ir žymi dauguma ten pastoviai įsikūrėm, nebodami to, kad supra mūsų visai svetima aplinka ir įtaka, kurioj mūsų vaikai emė dusti ir negerbti savo tėvų gimtosios kalbos, papročių. Tarsi užmiršome, kad reikia saugoti lietuvių gerą vardą, kuris mūsų tautai itin būdingas. Žymi dalis tėvų ne siryžo testi stovyklinio gyvenimo lietuviškųjų tradicijų, pamiršo tinkamai ugdyti savo šeimos ratelėje bendruomeniškos lietuvių dvasios ir tautinio solidarumo. Ne vienas iš jų emė net šalintis nuo lietuviškos veiklos, organizacijų, nebepalaiko savosios spaudos...

- nukelta į 6 puslapį -

JAV LB Čikagos Apygardos Valdybos ir Akademinio Jaunimo Komiteto nariai po posėdžio Jaunimo Centre. Buvo tartasi tarpusavio bendradarbiavimo reikalais. Jaunimo Komitetas pasižadėjo suorganizuoti studentams būstinę Jaunimo Centre, balsuoti į IV-ą LB Tarybą. Sėdi iš kairės - J. Bobinienė, V. Miselis, G. Bielskus, V. Krumpis, A. Ignatonis, N. Leiputė, J. Gaučys, J. Stirbytė ir J. Kanaukaitė. Stovi iš kairės - A. Alekna, J. Vaičiūnas, S. Ingaunis, K. Dočkus, B. Nainys, S. Šiaučūnas, K. Avižienius ir Šlajus. Nuotrauka - Vyt. Reivyči

54-oji tąsa

Rusiški sunkvežimiai tebekriokia kaž kur mūsų užnugaryje, keldami tamslame parke šimtus aidų. Mes, medis nuo medžio, kaip laukinės katės, slenkame pirmyn.

Prieš mus kiek šviesiau: ten turėtų būti atviras plotas.

Netrukus mes pasiekiamo kelią. Esame parko trikampyje: tie esiai prieš mus yra kelias vedąs į dvaro centrą, dešinėje matome aikštę ir kiek toliau baltuojančius dvaro rūmus, toje pat pusėje yra ir tas kelias iš kuri o neseniai pasijudino tie sunkvežimiai. Už kelio esančio tiesiai prieš mus, atrodo, prasideda pakalnė irgi apaugusi medžiais, bet žymiai retesniais. Toje pakalnėje, kaip mes spėjame, turėtų būti Lėvens upė. Sutupę kurį laiką stebime aplinką ir jau buvom pasiruošę kirsti ti kelią ir mestis pakalnėn, kai išgirdome kelių vyrų garsius šūkavimus (atrodo įsikarščiavusių ar girtų) dvaro rūmų pusėje. Kalbama rusiškai. Tamsoje mes jų nematome. Bet po minutės kitos, ten suurzgia mašinos motoras (ne sunkvežimio).

- Ten yra dideli ponai, - šnabžda man Perkūnas, - kurie prašyte prašosi mūsų švino...

- Palik juos ramybėje! Išneškime tik savo sveiką kailį, - bandau stabdyti draugų už nurodymą žygio. Pilnai suprantu jo užsimojimą, bet manau, kad mūsų padėtis yra pernelyg pavojinga, kad galėtume rizikuoti naujos košės užvirimu... Bet jis manęs nebeklauso, - keilias šuoliais metasi į dešinę, pasiekdamas tų dviejų kelių susikryžavimą ir dingsta žolėje. Kiek lėčiau seku jį ir mintyse pykstu už tą amžiną pramuštagalviškumą, kuriuo gyvena Perkūnas. Jis visur buvo toks: pirmas į kiekvieną žygi, pirmas į kiekvieną riziką, drąsus kaip liūtas ir kautynėse šaltas kaip akmuo.

Lietuvos Milžinai

Kovojančios Lietuvos Partizano atsiminimai

IS NETOLIMOS PRAETIES
Tikrų įvykių apžvalga

Surandu jį tupinti žolėje kaip tik tuo metu, kai automobilis pasijudina važiuoti... Šviesos kurį laiką atsisuka tiesiai į mus ir spindinčia šviesa, net pasislėpusius žolėje (geriau sakant - dilgėse ir lapukuose) kuriam laikui apakina... Bet mašin pamažu suka į kelią vedantį į mišką pusę, kur prieš kelias minutes nusuko ir sunkvežimiai, ir dabar ją matome kaip ant delno... Šviesos jau mums nebekliudo...

Dar kelios sekundės... Mašina yra tiesiai prieš mus. Mus dabar skiria nedaugiau kaip dešimtis metrų...

Be žodžių ir komandos, kaip iš vieno ginklo, sutraška dviejų automotų garsai, spaudami iš vamzdžių ugnį ir šviną!

Sužvanga duždami mašinos stiklai, palydimi kilaikas riksmo sėdinčiųjų mašinoje ir po kelių sekundžių mašina susvyravusi įvažiuoja į čia pat esantį medį... Sustoja. Jokių garsų nebėra, tik mūsų automotai dar vis sėja dundančiai barškančius kulku serijas...

Parengiu granatą ir dviem šuoliais atsidūręs ties mašina, ti esioj įdedu tą mirtį nesantį "kiaušinį" į vidų... Vos spėju grįžti už savosios uždangos prie medžio, - orą sudrebina bausis ir šimtais aidų

miško lapuose atsikartojantis sprogimas... Mašina paskęsta liepsnos jūroje...

Mums nėra nei laiko nei noro gerėtis tuo "laužu". Metamės į kelią ir kelias šuoliais atsiskiriam ties gan stačia pakalne... Čia medžiai retesni, kiek šviesiau.

Bėgame žemyn... Po kojomis nebėra dilgių nei lapukų, vien graži žolė...

Pakalnėje atsidūrę, susėdame po krūmu atsikvėpimui ir pasiklausymui, kas dedasi aplinkoj.

Ten kaž kur toli (mūsų palikto miško kryptyje) atgija šaudymas ir jis gan intensyvus, protarpiais įsijungiant ir vienam ar dviem kulkos vaidžiams... Bet ką jie šaudo, kas atspės?..

Prake ramu, tik degančios mašinos benzino liepsna aukštai kyla į padangę, mesdama pluoštus šviesos. Iš pakalnės mes nematome įvykio victos, bet šviesa gerai pasiekia net medžių viršūnes, nudažydama raudonai visą aplinką ir kildama aukštai, aukštai į tamsų dangų...

Mes niekur negaišom, negaištame ir čia. Vos atgavę kvapą ir įsitikinę kad ištikrųjų parko rajone kol kas nėra jokio įtartino judėjimo (mūsų spėjimas, pasirodo, buvo teisingas: jų visos jėgos buvo išdėstytos ten

pamiškėje ir laukuose, dvarą paliekant be apsaugos, išskyrus tuos, kurie žuvo liepsnose ir kurie buvo, reikia manyti, štabas - vadovybė šiek jį vykdomoje ekspedicijoje, kaip jie vadindavo savuosius žygius ir kovas prieš laisvės kovotojus), pakilame naujam etapui savajame žygyje pirmyn.

Šioje vietoje, kaip jau minėjau, parko medžiai yra reti ir tik tanki krūmų, tartum, siena jį skyrė nuo čia pat einančio vieškelio į Palėvenės miestelį - bažnytkaimį.

Mums besirengiant pakilti tolimesniai pasitraukimui, turime vėl mažą nuomonų skirtumą: šioje parko pievoje ganėsi šeši supančioti arkliai. Perkūnas buvo linkęs pasiūlyti taisy arkliais ir kaip galima greičiau dingti iš šios apylinkės.

Mano nuomonė buvo priešinga: nakties tyloje arklų kanopų bildesys galėtų labai lengvai atkreipti mūsų priešų dėmesį ir nurodyti jiems mūsų pasitraukimo kelią. O jie, turėdami sunkvežimius, aišku, galėtų visai sekmingai suorganizuoti mūsų persekiojimą ir sudaryti naujas ir mums nepalankias pozicijas. Mums gi traukiantis pėsčiomis, jokių ženklų ir jokių garsų nebūtų, kurie priešui teiktų orientavimąsi.

Perkūnas sutinka, kad mano pa-

siūlymas yra geras ir mes jau nieko nelaukdami smunkame pro tuos krūmus į vieškelį.

Jis tuščias.

Prieš mus plati Lėvens upės loma. Mes esame nusileidę nuo vieno statusa upės lomos kranto ir prieš mus, gal virš kilometro atstume, yra antrasis tos lomos krantas. Aukštas Jo viršūnėje nakties tamsoje mes matome dunksantį Palėvenės bažnytkaimį ir į dangaus šviesėjantį foną kylančius bažnyčios pastatų kontūrus.

Prieš mus plačios pievos, tik kur ne kur nusėtos vienišais medeliais ar krūmais.

Mes, stengdamiesi nesukelti didelio bildesio, bėgame vieškeliu į Palėvenės bažnytkaimio pusę.

Rytuose dangus jau šviesėja, bet mums kol kas tatau nesudaro didesnio pavojaus, nes vieškelis yra apaugęs krūmais iš abiejų šalių, kurie mus puikiai dengia nuo nepagydaujamų akių...

Žinoma, jei būtų kiek šviesiau, - nuo kalno, kuriame stovi Noriūnų dvaras, mus galėtų pastebėti...

Pagaliam mes pasiekiamo antrąją lomos pusę ir esame ties statusa kalno papėde. Jo viršūnėje yra Palėvenės bažnytkaimis.

Susėdame po vienu vėšliu krūmu, kad kiek atgavus kvapą ir pasižvalgius. Esame gerokai uždusę ir sušilę.

Iš čia prieš mus esantį Noriūnų dvarą ir jo tamsų parką mes gerai matome.

Ten jau yra judėjimas... Tarp medžių matome blikiojančius automobilių šviesas, o šūviai aidai, atrodo, visais parko pakraščiais!... Raudonieji žalčiai krato parką... ieškodami mūsų...

Degantio automobilio pašvaistė jau maža, bet ją vis vien galime įžiūrėti zaruojančią tarp medžių.

Spaudos ir gyvenimo verpetuose ...

SIŪLO TOLERUOTI IŠGAMAS
Kovo 25d. "Vienybė" dėsto savo pažiūras: "Mūsų tarpe yra visiškai susikristalizavusios pažiūros tautos likimo klausimu: vieni ieško kelių nepriklausomai valstybei, kiti mato tautos ateitį ir laimę rusų vadovaujama komunistinėje. Ką veikti jau dabar? Nėra abejonės, kad laikymės skirtingų pažiūrų ir kovos me už savo idealus. Kiekvienas ir dabar ir ateityje jaučia ir jaus pareigą už savo idealus kovoti. Tik tiek nauja tėra, kad reikėtų pagalvoti, ar ateities Lietuvai nėra naudinga kovotojų tolerancija."

Kiekvienas, paskaitęs tekstą tepa galvoja, pasvarsto ir pats padaro iš vadas ir pabandą atsakyti į šiuos opius klausimus:

1) Už katrą idealą kovoja "Vienybė"?

2) Kuriems dievams tarnauja jo redaktorė?

3) Ar galima tikėti, kad šis laisvas laikraštis darbuojasi dviem ponam - Maskvai ir Vašingtonui?

Jeigu kam nepavyktų iš pirmo kart to į tuos klausimus atsakyti, - patartume dar kartą iš naujo įsiskaityti į paduotą "Vienybės" tekstą.

SPRENDIMAS PADARYTAS...

Pagal "Vienybės" Vytautą Širvydą išseivijoje tėra du geri lietuviški laikraščiai: JAV-bėse - "Vienybė", o Kanadoje - "Tėviškės Žiburiai".

"Žurnalistine lygiu ir idėjų intelektualinio poveikio atžvilgiu, -sako ponas Širvydas, - įdomiausias laikraštis... Vienybė. Kanadoje puikias žurnalizmo keliu eina turiningi Tėviškės Žiburiai..." O apie visus kitus laikraščius jis štai ką sako: "Kiti mūsų laikraščiai pažaboti įvairiais protą siaurinančiais apynariais, kurie brandesni ir turiningesni lietuvišką žurnalizmą smaigia, o spaudos turinį skurdina".

Kadangi V. Š. tuose kituose laikraščiuose taip pat bendradarbiauja, sa vaime prašosi išvada, kad jis vienas iš tų, kurie remia proto apynasrių idėją ir skurdina spaudos turinį.

TAI BENT ATESTACIJA ...

R. Mizara "Laisvėje"(Nr. 28) aiškina: "Vienybės" moterys ruošiasi traukti valdiškan teisman Clevelando Dirvą už tai, kad smetonininkų laikraštis parašė, būk Vienybė skati na bendradarbiauti su Lietuvos okupantu. Neatrodo, kad kas nors teigia mo iš viso to išeis" sako šis Kremliaus raštų raudonas aiškintojas, nes

anot jo, "Vienybės" redaktorės pačios nežino ką jos rašo.

"ŠVYTURIŲ" Nr. 3 atspausdintas tikro atsitikimo aprašymas, pavadin tas: "Granatos sprogsta vidurnaktyje". Kalba eina apie Petrą Zaborską, Šilinių apylinkės bolševikų komi sarą, kuris buvo gavęs iš kovojusių už Lietuvos laisvę partizanų tokio turinio laišką:

"Pats paskutinis perspėjimas! Pats laikas raudonkūri, kasis duobę. Žemę dalini nemokamai, negali kitiems, tai ir mes nepagalėsime tau, bolševike, nei dviejų metrų josios. Kalbėk poterius, išdavike, jei moki, paskutines valandas tau laikrodis muša. Žinok, jog trylika šautuvų vamzdžių tavęs alksta, trylika kartų mirsi, raudonų komisarų išpera. Jokio pasigailejimo.
"Sakalų" būrio vadas
GILTINE.
1944 m. gruodžio 31 d."

Tekste paduotas taipgi fotostatinis nuorašas, iš kurio matyti, kad tą laišką rašęs buvo ne koks baltarankis "smetonininkas", bet paprastas, vos subegantis rašyti, darbininkas. Šis dokumentas yra vienas iš įrodymų, kad su raudonuoju maru

Iš komunistinio "rojaus" gyvenimo... Tai ne eilinio kolchozininko šeima ir troba - tai valdžios pareigūno - seniūno gyvenvietė, kuris žymiai geriau (jei iš viso apie gerumą galima kalbėti...) gyvena nei jo skurdaus likimo draugai kolchozininkai, bet ir tai nėra nei lėšų nei medžiagos trobai sutvarkyti po virš 40 metų socialistinės "statybos" ir lenktyniavimo su... Amerika!

partizanų eilėse kovojo ne tik tai buvęs, kaip tvirtina bolševikai, bet ir visa susipratusi lietuvių tauta.

Pats paskutinis perspėjimas!
Pats laikas raudonkūri, kasis duobę. Žemę dalini nemokamai, negali kitiems, tai ir mes nepagalėsime tau, bolševike, nei dviejų metrų josios. Kalbėk poterius, išdavike, jei moki, paskutines valandas tau laikrodis muša. Žinok, jog trylika šautuvų vamzdžių tavęs alksta, trylika kartų mirsi, raudonų komisarų išpera. Jokio pasigailejimo.
"Sakalų" būrio vadas
GILTINE.
1944 m. gruodžio 31 d.

APSTATĖ MOTERIŠKĖ ...

Lapkričio 8d. Vienybėje pirmame puslapyje buvo paskelbta, kad Ona Petrash laimėjo apmokėtą kelionę į okupuotą Lietuvą ir ta proga iš didelio džiaugsmo ši moteris paaukojo Vienybei net 100 dolerių. Štai kaip skamba būdingos šio įvykio vietos:

"Pergyvenimas tikrai nebuvo eilinis jai, vyresniosios kartos Amerikos lietuvi, kai ji išgirdo pranešimą skelbiant skaitlines to bilietuko, kurį ji suspaudusi laikė rankoje ir nenorėjo tikėti ausims. "Būtų per gerai, jei tai būtų teisybė", kartojo ji sau, o paskui susijaudinusi ir ki-

tiems kalbėjo... Ona Petrash buvo ta laimingoji. Ją karštai sveikino jos bičiuliai, jos vyraus, Vienybės leida Valerija Tysliaviene... Kaip tyčia, Petrašienei pasitaikė laimėti ir kitu atveju - ji kitų bilietų traukime laimėjo gražų lagaminėlį... Dabar Petrašiene simboliskai jau buvo pasirėngusi kelionei. Ji ilgokai stoviniavo savo bičiulių grupėje su lagaminėliu rankoje, prieš tai papozavusi fotografui, besišypsanti, ne-lyginant jau būdama areodrome prieš pakylant lėktuvui, kuris ją nuveš pažvelgti į gimtąją žemę".

Balandžio 6d. vakare lėktuvas išskrido ir jo keleiviai dabar svečiuo jasi Europoje, tačiau vargšė Petrašienė... pasilikio namie.

Kelionei ji buvo pasiruošusi, netgi giminėms buvo pranešusi, kad jos lauktų Vilniaus areodrome... Bet kai metas buvo skristi - susidūrė su tikrove... Laimėtą bilietą Tysliavienė jai neatidavė...

Ir tikėk gi žmogau tam, ką rašo "Vienybės" redaktorė!...

LAISVOJI LIETUVA yra gavusi daug laiškų, liečiančių pereinamą numeryje atspausdintą vedamąjį - "Neatidėliotinas reikalas mūsų santykių su žydais klausimu", parašytą p. A. Lekio.

Spausdiname vieną iš tų laiškų, rašytą p. A. Mačiaus iš Bellwood, ILL.:

Man žinomi žydų ir jų šeimų globėjai vokiečių okupacijos laiku - 1941-1944 metais.

Vaistinė Malvina Valeikienė iš Giedraičių slėpė ir globojo Kauno anglų kursų vedėją Šulgasevį, jam pabėgus iš getto. Bucholzas iš Mažeikių slėpė ir globojo savo namuose Sėdos (Mažeikių apsk.) vaistininko Mesjes mažametį sūnų. Feliksas Stunaitis iš Bliusų kaimo savo namuose slėpė Kudirkos Naumiesčio vaistinėko du sūnus ir dukrą. Vaislininkas Valavičius iš Kartėnų per visus nacių okupacijos metus slėpė mažametę žydaitę. Antanas Truškyš, Onušio vaistinininkas, savo namuose slėpė gydytoją Kovalskį iš Onušio. Bornius Gotautas išgelbėjo švabų šeimą iš Mažeikių, kuriu tai ūdu pakliuvusią į Kauno Viliampolės gettą ir iš čia buvo išgabenti paribtais lietuviškais dokumentais, slapstėsi Kaune lietuvių šeimoje ir paskui buvo perkelti pas eigulį Petrą Grabliauską.

Daug vargo ir paniekos patyrė iš nacių A. Vienuolis-Žukauskas, Anyk - nukelta į 8 puslapį -

Ką toliau jie darys? Kokie jų planai? Tai labai svarbūs mus klausimai. Ar pasitenkinimas vien parko iškošimu ir apieškojimų ten esančių pastatų, ar mesis mus persekioti? Žinoma, jiems ieškojimas yra sunkus: mes juk galėjome pasitraukti į keliolika kryptų, - į Kupiškio pusę ar Palėvenės. Plotai dideli, dėkingi užsimaskavimui. Pagaliau, jų planai, kaip sprendžiame, priklauso ir nuo to, kiek jie turi žmonių. Su sauja neuždengsi tų plotų...

Mes sprendžiame taip: parke matėm tris sunkvežimius, vadinasi, svečių iš kitur (greičiausia iš Kupiškio) yra apie šimtas. Dvaro apsauga negali būti didesnė kaip dvidešimts vyrų... Taigi, jėgos nėra per didelės, tuo labiau, kad jas tektų išsklaidyti. Pagaliau, - ką jie žino su kuo turi susitikti! Gal mūsų yra daug. O rusai ir stribai buvo bailūs, ypač nakties metu...

Taigi, visos aplinkybės turėtų rodyti, kad jie negali dabar mestis į platesnį mūsų ieškojimą, akliai grabaliuodamiesi po tuščius laukus... Ypač dabar, kai tamsa gaubia visą aplinką.

Mes kiek atsiputėm, pailsėjom. Čia pakalnėje eina kelias ir mes nekopdami aukštyn į Palėvenės bažnytkaimį, tuo keliu pasukame į vakarus.

Stengiamės kiek galima arčiau laikytis krūmų ir čia pasitaikančių medžių. Atsarga gėdos ne daro.

Pasiekiamės Subačius - Kupiškis vieškelį. Jis irgi tuščias ir ramus nakties tyloje. Nei gyvos dvasios aplink.

Vieškeliu eiti nėra saugu. Baltam vieškelio ruože visada galima pamatyti bile kokį judėjimą iš žymiai didesnio atstumo nakties metu, nei tokius pat daiktus ar žmones esančius pievoje. Už tai mes vieškelį kertame ir kopime į lomos gan aukštą

krantą. Nepasiekę jo viršūnės, kad kartais iš apačios žiūrint nebūtume matomi dangaus horizonte, žygiuojame ta pačia kryptimi.

Mes jau artėjame prie Palėvenės dvaro. Skaitydami, kad esame jau išėję iš pavojingosios mums zonos, susėdame prie pirmojo sutikto šalti nėlio (kurių ne vieną buvome prarėję anksčiau), gaivinamės jo šaltu ir skaniu vandeniu ir nusiplauname savo išmurgintus veidus bei rankas. Užkandame. Sausa duona ir gabaliukas lašinių taip skantūs, kaip niekada. Matyti, jau buvome gerokai išalkę...

Staiga mūsų akys pagauina visą virtinę automašinių šviesų...

Būdami gerokai įkalnėje, turėjom prieš save žemai visą Lėvens lomą ir jei ne nakties tamsa, iš čia būtų me galėję matyti ir Noriūnų dvarą. Mūsų matomos mašinos važiuoja tuo pačiu keliu iš Palėvenės bažnytkaimio pusės į Noriūnų dvarą... kuriu tik neseniai mes bėgome... Aišku, - tai parama iš Kupiškio skuba į Noriūnus panikos apimtiems strībams!... Mašinų daug. Viso šioje vilkstinėje matome vienuolika šviesų, - taigi - vienuolika mašinų! Jos lekia dideliu greičiu ir netrukus visos dingsta Noriūnų parko tamsoje.

Iš to galime spręsti, kad rusai bus pasiryžę vistik ieškoti mūsų... Juk ten nevažiavo tuščios mašinos, kiekviena vežė mažiausiai po trisdešimts vyrų... Bet tegul dabar papučia mums į norsį... Mes esame toli ir jaučiamės saugūs!

Per ilgai gaišti mes nebegalime, nes artėja rytas.

Mes dabar esame netoli Palėvenės dvaro (apie 4 km. nuo Palėvenės bažnytkaimio), kuris yra ant Subačius-Kupiškis vieškelio. Šis dvaras irgi turi didelį parką, pro kurį teka Lėvens upė. Nors aplink mus ramu, bet tokie kolchozų centrai vi-

sada gali sudaryti pavojų tokiems keliautojams kaip mes. Teks jį aplenkti.

Jau buvome pasiruošę pakilti kelionei, kai išgirstame atvažiuojančio vežimo garsus. Garsai ateina nuo dvaro pusės ir važiuojama vieškeliu.

Garsai dunda gan stipriai, atrodo, kad skubama. Visai aišku, kad šiuose garsuose slepiasi arba stribai, arba partizanai. Naktys tais laikais buvo pavojingos keliauti. Beto, daugelyje apylinkių, buvo net naujos okupinės valdžios draudimas nakties metu važiuoti ar eiti. Visi turėjo būti namuose.

Mes esame gerai užsimaskavę ir tai nekelia mums rūpesčio, bet artė janti aušra mums buvo neparanki...

Mūsų planuose buvo numatyta, kad sekantis dienos poilsis bus kur nors Lėvens ir Viešintos upių santakos rajone, o iki tos vietos mes dar turėjome virš 2 kilometrų kelio ir pridėjus lanką aplenkiant Palėvenės dvarą, susidarys tikrai iki 4 km. distancija. O aušra jau ne už kalnų!

Matomumas dabar žymiai geresnis, nors tik pats horizontas pakraštys tėra apimtas rausvumo, bet vis vien keliavimas jau bus ne tas, koks galėjo būti nakties tamsoje.

Nutariam, kad mums vis vien reikia čia palaukti ir išsiaiškinti ką mums neša tie vežimo garsai.

Dundėjimas artėja gan sparčiai ir dabar atskiriame, kad važiuojame ne vieno vežimo, bet mažiausia dviejų! Ten gali būti telefonu užaliaruota Subačiaus stribų įgula, kuri dabar skuba į Noriūnų pusę. Bet būtų keista, kad dėl tokio, palyginus, meno susirėmimo bolševikai būtų tiek aliarmo kėlė!... O gal mes kartais kokį "maršalą" nuvertėm nuokojų, juokaujame belaukdami pasirodant vežimų vieškelje.

Kelias prie pat dvaro daro posūkį

ir tame posūkyje yra medinis tiltas per Lėvenį. Netoli tilto matome tam sius kontūrus didoko namo, greičiau sia vandens malūno, o už jo, parko pradžioje, kyšo ilgas plokščiai žemas pastatas, greičiausia dvaro tvartas. Toliau į parką mes nieko nematome, nes viskas dengiama dar tirstos tamsos.

Matyti mes garsus būsime pagavę iš gan didelio atstumo, kad tas dundėjimas vis neišvengia iš dvaro parko ribų...

Staiga ten, Noriūnų pusėje, vėl atgija šaudymas, kuris gan aiškiai girdimas ir pas mus. Ką jie ten šauda ir į ką, sunku pasakyti.

Vėl matome Noriūnų pusėje auto šviesas... Jos leidžiasi į pakalnę, pasukdamos į Palėvenės bažnytkaimio pusę. Suskaitome keturias mašinas. Dabar jos jau važiuoja tuo pačiu keliu, kuriuo mes bėgome iš Noriūnų į Palėvenės miestelio pusę... Nėra ko daugiau spelioti - medžiai klė prasideda!

Netrukus matome dar dviejų mašinų šviesas, kurios važiuoja nuo Noriūnų į Palėvenės dvaro pusę (taigi į mūsų pusę), tik jos yra nenusileidusios į upės plačią lomą, pamažu juda kalne. Mus skiria nemaža distancija, - upės loma čia yra plati, o beto ir mes dabar jau esame atsitolinę nuo Noriūnų gerus du ar tris kilometrus. Bet iš šių manevrų gali ma spręsti, kad jie bandys apsupti ir košti visą Lėvens žemumos plotą.

Mašinos, važiuosios į Palėvenės bažnytkaimį, kuriam laikui dingsta mums iš akių, užstotos medžių ir kalno, bet po kelių minučių jos išlenda jau į vieškelį vedantį į Palėvenės dvarą... Bet matome iš jų tik dvi! Kitos, reikia manyti, pasuko į Kupiškio pusę, bandydamos apsupti ir tų plotų, kurie yra nuo Noriūnų Kupiškio pusėje... Vieškelis čia gan tiesus iki pat

Palėvenės ir mes gerai galim sekti jų artėjimą. Važiuojama lėtai, atrodo kartais sustojama...

Padėtis komplikuojasi nejuokais. Mes nutariam dar arčiau prislinkti prie dvaro parko, nenusileisdami nuo aukštumos.

Dabar mums svarbu tik išsiaiškinti, kas ten atvažiuoja. Jei pasirodytų ten esama stribų, tada mums teks labai skubiai nešdintis iš šios apylinkės ir nešdintis toli.

Tuo atveju bus aišku, kad visos aplinkinės bolševikų įgulos yra užaliaruotos ir kad numatomas didelis apylinkės košimas auštant ir dienos metu.

Bet mes turėjome ir šokią tokią viltį, kad girdimuose vežimuose gali būti ir partizanai...

Puikiai žinojome, kad šios apylinkės, net iki pat Žaliosios girios, yra pilnai kontroliuojamos gerai veikiančių laisvės kovotojų. Taigi, viltis čia sutikti partizanus buvo ne maža.

Vežimų garsų dundėjimas kiek sumažėja, bet jis jau yra čia pat... Dar minutė ir mes pamatome vieną ir antrą vežimą išvažiuojantį iš dvaro parko į atvirą plotą vieškelyje. Vežimai sustoja. Tamsoje mes matome keliolika žmonių išlipančių iš vežimų... Aišku, ir jie mato atvažiuojančių auto mašinų šviesas, kuriuos dabar yra kokio kilometro atstume nuo mūsų ir jų.

Vežimai staiga apsisuka ir grįžta į parko tamsą, bet kupeta žmonių pasilieka vieškelyje...

Tai partizanai!

Jei čia būtų stribai, aišku, jie būtų važiuavę pasitikti atvažiuojančių mašinų!

Visi atvažiuosieji vyrai staiga dingsta mums iš akių, pasislėpdami vieškeliu griovyje ir dengiami pake lės krūmų šešėlių...

BUS DAUGIAU

Lenkų Internavimas

8-oji tąsa

Grįžus komisijai, prisipažinau plk. Žiliui. Jis pastebėjo, kad žmones reikia gelbėti.

Vakarop vienas lenkų kapitonas manęs paprašė leidimo pereiti į mūsų pusę pasikalbėjimui su mani. Pasisako esąs kpt. Zvierėv, mobilizuotas Vilniaus miesto gyventojas rusų tautybės. Jis manęs, kad bolševikai pagal 1921 m. taikos sutartį atiduos Vilnių mums. Teiravosi apie tai mano nuomonės. Nieko konkrečiau jam atsakyti negalėjau. Jis sakėsi grįšęs į Vilnių pas savo šeimą ir lauksias mūsų. Gal bolševikai jam, kaip rusui, nieko nedarysiau.

Mums besikalbant prieina miesčioniško sunkumo išraiškos du karčiai. Jie man sako, kad esą iš Vilniaus priemiesčio Šnipiškų ir internuoti nenori. Bet už sienos jie turi atvežti su sunkiuosius kulkosvaidžius su atsarginėmis dalimis ir daug šaudmenų. Vežimą ir arklį nori gražinti ūkininkui iš kurio jis buvo atimtas. Klausia kpt. Zvierėvo, matomai jiems pažįstamo iš Vilniaus, ar jis internuosis. Šis abejojdamas tik pečius patraukė ir nieko neatsakė.

Mums, Šnipiškų žulkams bolševikai nieko nedarys. Mes grįžtame.

Tvarkingai iškrauna minėtą turtą ir grįžę savon pusėn parduoda arklį ir vežimą ten laukiančiam ūkininkui. Ūkininkas pasuko į lauko kelią, o vyrukai nuėjo plentu Vilniaus link kpt. Zvierėv atsiveiktinęs nužygiavo jų pėdomis.

Jau internuotas pusamžis kapitonas teiraujasi:

- Ar jūsų kariuomenėje tarnauja karininkas A. B., pasakydamas pilną vardą ir pavardę.

Patvirtinu ir pasakau, kad jį pažįstu. Kapitonas apsidžiaugė:

- Drauge su juo baigiau Rusijoje karo mokyklą. Kokiamė jis dabar laipsnyje ir kokias pareigas eina?

- Yra pulkininkas, pėstininkų pulko vadas.

Kapitonas nusimena ir sako:

- Tai ne tas. Aš tebesu tik kapitonas ir kuopos vadas. Jei ir buvo jūsų kariuomenėje didesnės galimybės avansuoti, tai jis galėtų būti daugiausia tik majoras ir bataliono vadas.

Gerai žinojau, kad kalba eina apie tą patį plk. A. B., bet nenorėdamas jaudinti kapitoną dėl jo lėto kilimo tarnyboje, tylėjau.

Temstant internavimas labai suletėjo. Iš toliau atvažiuojančių nebuvo.

Begyveną sentimentais kaip galima ilgiau jausti po kojomis savąją žemę ar turėdami kitus išskaičiavimus dar ir šiai nakčiai pasilikome neinternavę.

Gavau bataliono vado kpt. Mickeliūno įsakymą telefonu skubiai grįžti, nes I-mos kuopos vadas ltn. Augys yra surišęs ir man teks perimti jo pareigas.

Pranešu apie tai plk. Žiliui ir gavęs padėką už atliktą darbą, išvyksiu į Baguslaviškį.

IS NETOLIMOS PRAEITIES

atsiminimai

Rašo: Pov. Tyrulis

Štabe atlikęs bėgamuosius reikalus, nueinu į man anksčiau paskirtą buveinę. Radau tik prieš parą sugrįžusį namo ūkininką. Jis man pasakojo savo liūdną mobilizacijos odiseją. Seniūno jam anksčiau buvo pasakyta, kad mobilizacijos atveju jis turės pristatyti į Ukmergę du arklius su pakinktais ir vežimu. Mobilizacijos dieną (IX. 17) paėmęs pašaro ir vienai dienai maisto, kaip kad įsakta, pristatė minimumus į Ukmergę. Ten jam paaiškino, kad tik vežimas lieka čia, o arklius jis turi pristatyti į Kaišiadorius ir pakinktus į Kėdainius...

Suprasdamas, kad tokiu metu de-

rybos nėra galimos, arklius turėjo nujodinti į Kaišiadorius, o pakinktus nuvežti traukiniu pro Kauną į Kėdainius. Ten gavęs barti už pavėluotą pristatymą. Grįžo vėl traukiniu iki Ukmergės, o iš ten - dėkui geriems žmonėms už pavėžinimą į namus... Kelionėje išbuvęs dvi su puse paros Rugsėjo 21 dieną po pietų pasirodė bolševikų tankai ir sustojo atokiau nuo sienos. Jų kariai žvalgė žiūronais mūsų pusėn. Vėliau kai kurie priėjo prie sienos įsitikinti, kad jau yra pervaziavę lenkų teritoriją.

Internavimas vyko ne tik prie Porų, bet ir visame ilgame administracijos linijos ruože. Gal ne mažiau internavosi Vievyje, kur atvažiuodavo geležinkeliu dideliais sąstatais. Kitose vietovėse taip pat perėjo nemažai pavienių karių, civilių ir policininkų.

Pagarba šauliams!

Balandžio 5d. Čikagos Vytauto Didžiojo Šaulių Kuopos vaidintojai, vadovaujami energingojo meno kuopelės vadovo Juozo Petrausko, suvaidino Petro Vaičiūno pjesę "Pražydo nuvytusios gėlės". Veikalo pastatyme dalyvavo šokių mokytoja K. Ulevičiaus vadovaujama šaulių tautinių šokių grupė. Režisierius Alfa Brinka.

Vaidinimas publikos buvo sutiktas šilta, ne kartą palydėtas audringomis katutėmis, dalyvaujant gerokai virš 200 žiūrovų.

Šaulių šis pastatymas nėra pirmas ir reikia linkėti, kad nebūtų paskutinis. Šauliai atlieka didelį lie tuvišką darbą, savo eilėse spiedami ne vieną čia gimusį ar augusį jaunuolį, vaidinimais, tautiniais šokiais ir kita veikla jį tampriai suriša su lietuviškomis tradicijomis, gi lina jo kalbą ir nėra abejonės - gili na ir jo meilė Lietuvai ir tautai. Jie dirba tyliai, kukliai be rėkiančios reklamos, bet dirba didelį, gilų ir reikšmingą darbą. Garbė šauliams, jų vadovybei ir visam pasišventėlių kolektyvui!

Vaidinime dalyvavo Antanas Kivėnas, S. Petrauskienė, P. Tamkevičius, V. Palikauskaitė, O. Janušaitė, B. Budzytė, V. Skrobonytė ir J. Petrauskas.

Šokėjai - Z. Barauskaitė, B. Buš-

kauskaitė, A. Bilevičius, J. Bušauskas, J. Garbavojus, M. Kaminskaitė, T. Levonas, R. Štilytė, D. Serelytė, V. Feiferis, V. Smilgis ir N. Žimantaitė.

Vaidinime dainuotą dainą paruošė ir pritaikė kompozitorius Juozas Bertulis, dekoracijos V. Ramonaičio. (S. P.)

JUOZAS PETRAUSKAS
Šaulių Meno Kuopelės vadovas, atšventęs scenos darbo penkmetį, tar no rolėje "Nuvyto Pražyduosios Gėlės" pastatyme.

Kovok Prieš Komunistų Brovimasi į Lietuvį Laikraščius

Skaityk ir Platink Laisvąją Lietuvą

DVIDEŠIMTĄJį TREMTIES LAPĄ VERČIANT (tąsa iš 4 puslapio)

REIKIA GYDYTI..

Per pirmąjį tremties dešimtmetį plačiai kalbėjome ir rašėme apie

grįžimą į gimtąjį kraštą. Apie tai, kad mūsų jėgos priklausė savaitei tėvynei. Dabar tos kalbos jau aprimo. Kodėl? Gal pilki kasdieninio gyvenimo rūpesčiai mus prislėgė? Ne! Mūsų rūpesčiai ir vargai diena iš dienos lengvėjo, lyginant su stovykli niu pokario gyvenimu, bet mūsų širdys tolo nuo Lietuvos ir lietuviškų reikalų, diena iš dienos dildydamos savojo krašto ilgesį ir meilę jam.

Atėjo metas, - šiuo skaudžiu reikalu reikia rimtai susirūpinti ir ieškoti būdų bei priemonių tuos "pasilpusius lietuvius ligonis" - netekusius lietuviškų jėgų ir įkvėpimo gyventi savaitei tautai g y d y t i, susitrinti ir grąžinti jiems prarastą tikėjimą, kad jie pasijustų ne tik lietuviškos išveiktos bendruomenės gerai nariais, bet kartu ir savosios tautos garbingais vaikais. Mūsų uždaviniai dar nebaigti ir kiekvienas kovojantis lietuvis yra brangi dovana tautai, vedančiai žūt-būtinę kovą gyventi ar mirti!

Spalio mėn. pradžioje buvo paskelbta demobilizacija. Grįžau prie savo pareigų į Dubingius.

Po daugelio karo ir tremties metų daug kas pasimiršo. Kas buvo aktu ir labai svarbu, kuo gyvenome kiekvieną įvykių dieną bei valandą, šandien baigia išdilti, išblukti. Todėl ir šiuos atsiminimus rašau tikėdamas, kad iš mielų "LL" skaitytojų tarpo, turėjusių panašių pergyvenimų, atsiras tokių, kurie juos papildys, o gal ir patikslins, tuo sudarant medžiagą būsimam istorikui.

Likimas tarsi pasit yčiodamas iš manęs lėmė, kad 1944 metų liepos mėn. 4 d. traukiantis iš Vilniaus su savo daliniu, teko man pačiam žygiuoti tuo pat keliu, kuriuo ėjo internuoti lenkai, persekiojami to paties priešo..

Pasiekęs Porus sustabdžiau dalinį ties ta vieta, kur stovėjo barjeras... Liūdnos mintys sukosi galvoje.. Atrodo dar taip neseniai mes ga

lėjome džiaugtis savo nepriklausomybe ir laisve... ir štai, - šandien mes patys, tie kurie anomis dienomis buvome atidarę savąją sieną lenkams, ieškantiems išsigelbėjimo iš bolševikinės vergijos, esame verčiami ieškoti išsigelbėjimo nuo to paties baisaus maro - komunizmo, slenkančio į mūsų tėvynės žaliuojančius laukus...

Šandieną mes, kaip kadaisė lenkai, einame į didžią nežinią, gal didesnę nei jie, pasitikdami tragišką rytojų mūsų brangi ai tėvynei...

PABAIGA

Šia proga norėčiau išreikšti savo širdingą padėką bičiuliui Pranui Lucoševičiui, surašiusiam mano šiuos atsiminimus. Jau kelinti metai kai esu netekęs regėjimo ir mano anksčiau planuoti straipsniai ar atsiminimai įvairiais klausimais tegali iš vysti dienos šviesą ir pasiekti popierių tik gerųjų mano bičiulių pasišventimo ir talkos dėka. Dar kartą ačiū Jiems!

Pov. Tyrulis

LEO'S SINCLAIR SERVICE

STABDŽIAI, SANKABOS (CLUTCH), TRANSMISIJO (Standartinės ir Automatinės), TUNE-UP'S IR MOTORŲ REMONTAS

5759 So. WESTERN AVE., kampas 58th St.

Sav. LEONAS FRANCKUS

Tel. PRespect 8-9533

Visų rūšių draudimas

AUTOMOBILIŲ, GYVYBES, NELAIMINGŲ ATSTIKIMŲ, GAISRO,

LIGONINĖS IR VISOS KITOS APDRAUDOS

TAIP PAT LEISKITE MUMS ĮRODYTI MŪSŲ PLAČIAI ŽINOMĄ SAŽINGĄ, PATYRUSĮ IR STROPŲ PATARNAVIMĄ NAMŲ PIRKIMUI IR PARDAVIMUI

JUOZAS BACEVIČIUS

THE TRAVELERS AGENCY & OTHERS
Bonded member by the National and Chicago Board of Insurance Underwriters.

BELL REALTY & BACE INS. AGENCY

6455 So. Kedzie Ave.

Chicago 29, Ill.

Val. kasdien 9-9

PRespect 8-2233

Šešt. ir sekm. 9-5

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ IR KITUS KRAŠTUS
LICENCIJUOTA LIETUVIŲ FIRMA

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

3212 So. Halsted St. Chicago 8, Ill. CA 5-1864

MARQUETTE GIFT PARCEL SERVICE

2439 West 69 St.

WA 5-2737

E. ŽUKAUSKAS

Didelis pasirinkimas medžiagų kostiumams, suknelėms, skarelėms, odos ir kitų prekių! Įsitinkinkite!

Pasipuškite įsigydami GRAŽIUS RŪBUS H. SEIGAN KRAUTUVĖJE

Atsilankykite į draugišką krautuvę, kurioje savininkai ir pardavėjai kalba lietuviškai. Čia rasite didžiausį pasirinkimą vėliausių fasonų vyriškų kostiumų ir paltus tokių žymių firmų kaip: "Society Brand", "Groshire", "Botany 500" ir kitų. Geriausių firmų marškiniai visų dydžių; ir kitų vyrams reikmenų.

Jaunuoliai čia ras apsirėngimą pradedant nuo batų iki skrybėlės. Atsilankykite tuojau, kad galėtumėt pasinaudoti didesniu pasirinkimu.

ATEJĖ TEVAS IR SŪNUS RAS ČIA TINKAMIAUSIUS RŪBUS. GALITE PIRKTI KREDITAN PATOGIAIS JUMS ISSIMOKEJIMAIS!

H. SEIGAN

RUBAI, SKRYBĖLĖS, BATAI IR KITI REIKMENYS VYRAMS IR JAUNUOLAMS

4630-32 South Ashland Ave. Tel. YArds 7-1272
CHICAGO 9, ILLINOIS

STABDŽIŲ TAISYMAS BRAKES RELINED

Nuo '50 iki '58 metų mašinoms kainuoja:

CHEV., FORD, PLYM. \$14.95
DODGE, PONTIAC, OLDS., STUD., RAMBLER, BUICK \$15.95
MERCURY, THUNDERB., HUDSON \$16.95
CHRYSL., De SOTO, PACKARD \$18.95
LINCOLN, ROADMASTER, CADILLAC \$19.95

Zeinos kainos ir čia neišvardintoms mašinoms. PIlnas hidraulines stabdžių sistemos taisymas (cilinderiai, vamzdžiai, oro šalinimas ir kt.). Taip pat tepimas, alyvos keitimas, smulkūs mechaniški pataisymai, lyginimas ir dažymas.

Nauja dirbtuvė su moderniaisiais įrengimais.

Naudokitės mūsų žemomis kainomis, garantuotu ir sažiningu darbu.

ČESAS AUTO REBUILDERS

2423 West 59th Street

Chicago 29, Illinois

GRovehill 6-7777

Laidotuvių Direktorai

MAZEIKA & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE.

TRYS MODERNISKOS AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

Reikšmingas suvažiavimas

Apie Lietuvos Fondo paskirtį, jo reikalingumą ir svarbą, Kanados lietuviai yra per spaudą painformuoti. Fondo kapitalas neliečiamas. Jis yra skiriamas Lietuvos ateičiai. Fondo procentais padedama užsienyje gyvenantiems lietuviams išlikti gyvais lietuviams, išlaikyti lietuvių kalbą, lietuviškas tradicijas, lietuvišką kultūrą ir remti mūsų tautos išsilaisvinimo pastangas.

Mes žinome, kad toji mūsų tautos dalis, kuri neša sunkią priverčiamą darbą vergiškai, šio darbo atlikti negali, nes jie yra fiziškai ir dvasiškai pavergti. Jų visos viltys dėl Lietuvos ateities yra sudėtos užsienyje gyvenančius lietuvius.

Todėl mes, kuriems Dievo yra skirta geresnio gyvenimo dalis, neapvilksime mūsų tautos kamieno lūkesčių, neapvilksime Lietuvos! Atsiminkime, kad karo audros ir baisios bombardavimuose likimas mus išsaugojo ir atvedė į šį laisvą ir turtingą kraštą ne dėl to, kad mes

Stepas Jakubickas

Čia gyventume tik sau, nejausdami jokio ryšio nei pareigos savo tautai ir protėvių žemei. Mūsų viena iš pa skirtųjų ir didžioji pareiga yra uždegti tą amžinai lietuvišką ugnį, - savo įnašais įgalinti Lietuvos Fondą, kad jis lyg toji amžinoji ugnis degtų, gaivintų ir stiprintų lietuvi visose mūsų tautos laisvės ir tautinės kultūros darbuose.

Dabartinis Kanados Lietuvos Fondo Organizacinis Komitetas, susidedantis iš Vinco Ignaičio, Stepo Jakubicko ir Petro Januškos, jau yra atlikęs visus paruošiamuosius darbus, kad būtų suorganizuota Fondo atstovybė ir vienetai. Džiugu čia pastebėti, kad pirmųjų Fondo iniciatorių tarpe jau yra aukojusių po 500 ir po 1.000, kiti yra įnešę po 100 dol. pa

sižadėdami savo įnašus pakelti iki 1.000.

Siekiant Fondo darbų bei veiklos suaktyvinimo, š. m. balandžio 18 d. 2v. p. p. Toronte, -1021 College St. Priskelimo parapijos muzikos studijoje, yra kviečiamas pirmasis visuotinis Kanados Lietuvos Fondo (įnešusių savo įnašus) narių suvažiavimas tiksliu išrinkti Fondo valdomuosius organus ir nustatyti ateities veiklos gaires.

Šia proga prašomi visi lietuviai, kuriems rūpi Lietuvos ateitis, dar prieš suvažiavimą įnešti savo įnašus į Kanados Lietuvos Fondo sąskaitą No. 2193 Toronto Lietuvos Kredito Kooperatyvas "Parama" arba suvažiavimo dieną registracijos metu, kad galėtų dalyvauti Fondo reikalų svarstyme ir jo organų rinkime. Laukiami su savo įnašais lietuviai daktarai, inžinieriai, kunigai, prekybininkai, tarnautojai, advokatai, ūkininkai, darbininkai ir visi - visi lietuviai!

Sena Draugija - Naujas Vardas

Tarp seniausių lietuvių draugijų Čikagoje buvo Lietuvių Draugija, turtingiausia nariais ir pinigais. Finansinė jos padėtis ir dabar dar tebėra tvirta. Praeityje šioji draugija sušelpdavo savo sergančius narius, sveikiems suruošdavo pasilinksminimus, parengimus svėtainėse, vasa ros metu išvažiavimus į gamtą ir t. t. Dėja, šiandien jau yra kitaip. Visa toji veikla per kelerius pastaruosius metus liko pamiršta. Naujų ir jaunesnių narių nesugebėta pritraukti, nes nebeliko kas jauną čia sudominti. Praeityje draugija suteikdavo mirusiam nariui gėlių, karstanešius ir mirusiojo giminėms \$ 200. Toji tradicija tebetęsiama ir dabar, tik jau sergančiam pinigine parama liko panaikinta.

Nesenai šios draugijos valdyba buvo sukvietusi visuotiną narių susirinkimą, kad pakeisti draugijos vardą į - Čikagos Lietuvių Laidojimo Apdraudos Draugija ir išsirinkti naują valdybą. Susirinkimas buvo negausus, tad dalyvaujanti eji nutarė palikti laikinai senąją valdybą ir pavedė jai atsiklausti laiškais visų narių: keisti ar nekeisti draugijos vardą, ar ją likviduoti. Surinkus šias žinias, valdyba buvo įpareigota sušaukti kitą susirinkimą, kuris turėjo padaryti galutinį sprendimą. Rodos geresnio nutarimo ir negalėjo būti, bet valdybai tai nepatiko ir turėdama savo rankose kai kurių susirinkime nedalyvavusių narių įgaliojimus, pati valdyba davė tai draugijai naują vardą ir pati pasilikė pareigose visiems metams.

Kaip reaguos į tai dalyvavę visuo tiname susirinkime nariai ir ar pri pažins toki valdybos pasilegimą teisėtu, - matysime vėliau.

-Dalyvavęs-

LIETUVIŲ FONDRS

LAUKIA TAVO TALKOS ! LIETUVIAI, JUNKIMĖS VISI KAIP VIENAS Į ŠIĄ FINANSINĘ TVIRTŲ VĖ, LIETUVYBEI IŠLAIKYTI !

Įnašai siųstini ir informacijos gaunamos - 7245 So Albany Ave, CHICAGO ILL 60629

10 ROOM HOUSE, 3 lots, small town. Hunting - fishing area. Illinois area, Illinois River 4 blks. from Hwy.

\$ 5.500

BIRDIE CLEMONS, R. 2 PEKIN, ILL

GENERAL STORE with Bldg. 6 Rm. 3 bdrm. mod. apt. Good business. Wonderful opp. to live in the country and have good income. Priced for immed. sale. Owner retiring.

A. J. KOTEL, RFD 2, Box 11, VIOLA, Wis.

LIETUVIŠKA APDRAUDŲ AGENTŪRA

Gyvybės, ligoninės, automobilių, baldų, namų ir visos kitos apdraudos - asmenims, profesionalams ir biznio įstaigoms. Laisvas pasirinkimas kompanijos ir apdraudos rūšies. Nemokamas patarnavimas ir informacija. Valstybės patvirtintos kainos. Smulkesnei informacijai gauti skam'inkite, rašykite, užeikite:

JONAS KIRVAITIS

INTERSTATE INSURANCE AGENCY

6108 S. Ashland Avenue

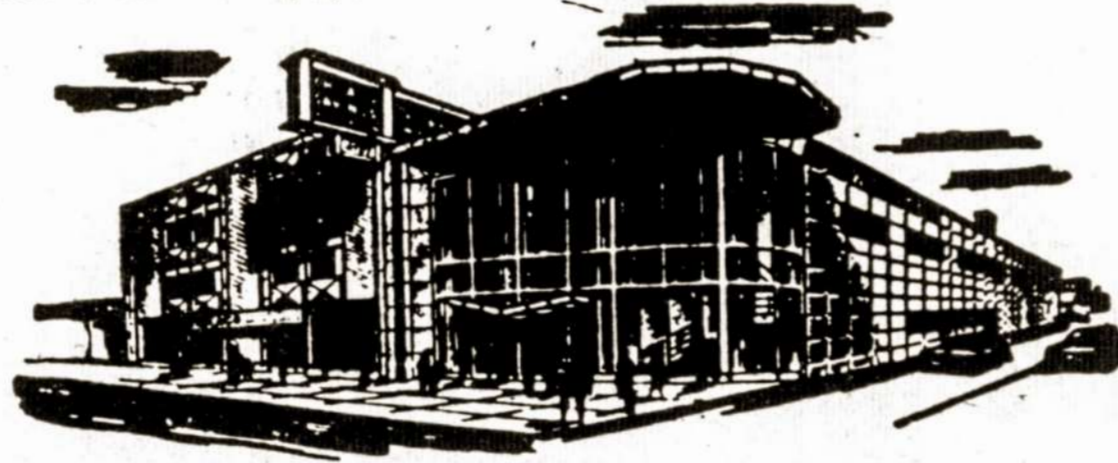
Chicago 36, Illinois

Telef.: WALbrook 5-5671

Taupykit ir Skolinkit Pinigus Amerikos Lietuvių Sostinėje - Marquette Parke

VALANDOS:
Pirmad. nuo 12 iki 8 popiet
Antrad. nuo 9 iki 4 popiet
Trečiad. uždaryta visą dieną
Ketvirtad. nuo 9 iki 8 popiet
Penktad. nuo 9 iki 8 popiet
Šeštad. nuo 9 iki 12:30 p. p.

4 1/2% anticipated dividend on investment accounts

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

6245 South Western Avenue.

Chicago 36, Illinois

GRovehill 6-7575

Chicago Savings bendrovės naujai padidinta įstaiga su dviem kiemais automobiliams užima 290 pėdų plotį. Tai viena įdomiausių ir mūsų klientų patogumui puikiai įrengta įstaiga Chicagoje. Aukšti dividendai, apdraustas saugumas, skubus ir malonus patarnavimas.

Taupykite ir skolinkite pinigus Amerikos Lietuvių Sostinėje - Marquette Parko apylinkės centre.

Current Dividend up to 4 1/2%

PIRKITE NAUJOJE MODERNOJE

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mazeika

PARAMA-

- ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ
BARNETT PRANC. KONJAKAS	5th \$1.98	COCTAILS MANHATTAN OR	
GERMAN BRANDY	5th \$3.98	MARTINI kvorta	\$2.98
CANADIAN WHISKEY	5th \$3.98	ZELLER SCHWARZ KATZ.....	\$1, 29
VODKA pilna kvorta	\$3.59	(vokiškas vynas)	
KRON BRANNVIN		NAPOLEON FRENCH BRANDY.....	\$3, 35
AQUAVIT (švediška)	5th \$3.98	BORDEAUX pranc. vynas	5th \$0.98

PILNAS NESUSIPRATIMO ŽIDINIŲ Tąsa iš 1 psl.

didžiausių Maskvos laimėjimų pokario istorijoje.

Ir idomu, kad kai Amerika savo karines bazes naikina, tai Rusija su aktyvino savųjų bazių steigimą. . .

Isteigę rusai Amerikos pašonėje savo pirmąją karinę bazę Kuboje ir tuo net sulaužę tą garsią Monroe doktriną, pamatė ir įsitikino, kad Amerika tą įvykį ne taip jau sunkiai suvirškino. . . apsiprato ir jau atsiranda balsų. . . esą reikia su tuo susitaikyti ir gyventi. . . Komunistai to Amerikos nuolaidumo padrasinti, pradėjo panašius bandymus ir kitur Afrikos žemyne jie tuoj įsteigė sau bazes (nors tuo tarpu dar ir nekarrines) Ghanoje ir Zanzibare. Azijoje turi šiaurės Vietnamą ir Laosą. Viduržemio juroje jie stengiasi įkelti koją į Kipro salą. Ir pagaliau jie įsidrąsino tiek, kad bandė įkelti koją ir į Panamą.

Kai 1956 metais Amerika pagelbėjo Suez kanalo kontrolę perduoti į Maskvai palankias Nasserio rankas, tai va, dabar jie jau nutarė išbandyti ir Panamos kanalo zonos atsparumą. . .

Šių metų pradžioje komunistai su kurstė ten kruvinas riaušes, kuriose žuvo 4 amerikiečiai kariai ir daugiau nei 20 panamiečių. Riaušėms vadovavo iš Kubos importuoti Castro agentai-specialiai paruošti agitatoriai-žudikai. Panamos gvardija buvo suėmusi net 8 tokius importuotus riaušių vadus, bet jie visi buvo greitai paleisti ir ne tik paleisti, bet Panamos valdžios organų pagal ba buvo nugalbenti atgal į Kubą. Nėra ko stebėtis, - Panamos švietimo ministeris S. Palma ir užs. reik. ministerijos patarėjas E. Benedetti abu yra komunistai ir buvo tų agentų atgabavimo iniciatoriai ir jų globėjai. Iš viso, Panamos švietimo ministeris, mokyklos ir universitetas yra labai stipriai infiltruotas komunistų. Netruksta ten jų ir visuose kituose to krašto administracijos postuose. Panamos komunistų finansavimas dabar eina iš Kubos per Meksiką. Sąlygos komunistų veiklai Panamoje yra labai palankios. Pats kraštas neturtingas ir žmonės gyvena skurdžiai. Krašto kapitalas yra sukoncentruotas tik kelių turtingųjų šeimų rankose.

Amerikiečiai, kurių kanalo zonoje yra apie 36.000, daugumoje yra ka-

riai ir tarnautojai, gerai apmokami, privilegijuoti ir todėl gyvena labai gerai. Tas didelis kontrastas tarp skurstančių vietinių ir prabangiškai gyvenančių turtuolių bei amerikiečių ir kelia masių neapykantą jiems. To komunistams ir tereikia, - jie susidariusią padėtį labai gerai išnaudoja saviems tikslams.

Kaip žinome, amerikiečiai Panamos kanalą ir jo zoną valdo pagal 1903 m. sutartį, kurio administravimas perduotas neribotam laikui. To kanalo iškasimui Amerika yra išleidusi apie 367 milijonus dolerių. Dabartinė Panamos vyriausybė, kuri faktinai šias riaušes organizavo ir rėmė, nutraukusi diplomatinis santykius su Amerika, dabar reikalauja naujos kanalo sutarties. Diplomatiniai santykiai šiomis dienomis buvo atstatyti ir pradėtos derybos krieš galutinam išsprendimui.

Prie panamiečių tautinių ambicijų, kurios prasiveržė riaušėmis, žadinimo nemažai prisidėjo ir patys amerikiečiai. Kartas nuo karto, įvairūs Amerikos vyriausybės pareigūnai, darydami viešus pareiškimus, duoda panamiečiams suprasti, kad Amerikos teisės į kanalą zoną, nežiūrint galiojančios sutarties, gali būti diskutuojamos. Štai 1961m. Amerikos ambasadorius prie JTO A. Stevensonas, lankydamasis Panamoje, vienoje savo kalboje tarp kitko pareiškė, kad: "Logiška kanalo ateitis galėtų būti tam tikra forma jo sutarptautinimas. "Toks atsakingo Amerikos pareigūno pareiškimas, aišku, neliko Panamos vyriausybės nenugirstas. . . Arba vėl, - 1963 m. Valstybės Departamentas, daugeliui nesuprantamais tikslais, pakvietė Panamos kanalą vizituoti poną A. H. Abubakr, Suez kanalo administracijos gen. sekretorių, kuris faktinai ir pravedė Suez kanalo nacionalizavimą. . . Tą progą ponas Abubakr puikiai išnaudojo ir savo kalbose išaiškino Panamos vyriausybei ir gyventojams, kaip dabartinis Egipto valdovas Nasseris paveržė Suez kanalą iš teisėtų jo valdovų - anglų ir prancūzų. Neatsiliko ir ponas R. J. Fleming, Panamos kanalo direktorius, pareiškdamas ta pačia proga, kad jis nebūtų per daug nustebęs, jei panašūs dalykai (kaip Suez) atsitiktų ir Panamoje. . . Taigi, Amerikos oficialūs pareigūnas pats kurstė akciją kanalo zonoje. . . Keista. Bet to dar negana. Tas pats ponas Fleming kalbėdamas Amerikos civil. inžinie

Gardžiausia duona - bulkaus sausainiai - tortai

BRUNO KEPYKLOJĖ

KEPA LIETUVIŠKĄ DUONA

BRUNO KEPYKLA

Kas Valgo Bruno Duoną Visad Zydi Kaip Agūnas!

Sav. BRUNO MACIANSKIS

3339 So. Lituania Ave
Tel- CL 4-6376

Laisvoji Lietuva

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL
Telef: FR 6-5416

Kas ir kur?

LAISVOJI LIETUVA dėkoja savo Bičiuliams, parėmusiems laikraščio leidimą aukar.

1) Ig. Taunys	\$55c
2) P. Motekūnas	\$ 5
3) Dr. X.	\$ 5
4) Vl. Andriukaitis ...	\$ 5
5) B. Dunda	\$ 2
6) G. Alekna	\$ 2

Nepamirškime, kad šį šeštadienį B. Pakšto salėje LAISVOJI LIETUVA rengia Spaudos Balių, Šokiams groja Pakšto orkestras, bus trumpa programa. Įėjimas tik \$ 2.50. Kvietime visus bendradarbius, skaitytojus ir laikraščio bičiulius atsilankyti. Pradžią 7v. 30 min. vak.

\$ 3.000 Lietuvių Fondo pagrindinio kapitalo pelno (nuošimčiai) už 1963m. fondo ist. 30 str. tvarka paskirta: LB Centro Valdybai \$ 500 jaunimo grožinei literatūrai premijuoti, LB Kultūros Fondui \$ 1.450 S. Jonynienės vadovėliui "Tėvų Šalis", J. Mingėlos eilėraščių rinkiniui ir L. Dambriūno veikalui "Lietuviškas Auklėjimas Šeimoje" spausdinti. Pedagoginiam Lituanistikos Institutui \$ 350 dėstomai medžiagai spausdinti, Lituanus žurnalui \$200 K. Donelaičio "Metų" dalies vertimui, kuris numatytas panaudoti Lituanus nr. apie K. Donelaitį ir \$500 jaunimo sporto veiklai parenti.

Gegužės 16d. (šeštadienį) 1 val. p. Čikagoje - 5620 So Claremont Av. Jaunimo Centre įvyks metinis Lietuvių Fondo narių susirinkimas. Dalyvių registracija prasidės 12 v. Visi LF nariai yra kviečiami šiame susirinkime dalyvauti.

Lietuvių Žurnalistų Sąjungos Čikagos skyrius išsirenko naują valdybą, kurią įeina: A. Pužauskas, M. Pėteraitienė, Ig. Andrašiūnas, B. Macevičius ir L. Šulas. Kandidatais liko J. Bertulis ir B. Brazdžionis.

AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESAS

Amerikos Lietuvių Taryba birželio 26, 27 ir 28 dienomis Shoregambiešbutyje Vašingtone šaukia visuotiną Amerikos Lietuvių Kongresą. Tuo reikalu Tarybos pirmininkas L. Šimutis buvo atvykęs į Vašingtoną ir su lietuviškų organizacijų pirmininkais ir kitais lietuvių visuomenės atstovais tarėsi kongreso ruošimo reikalais. Į pasitarimą atsilankė K. Jurgėla, E. Jurgelienė, J. Laučka, I. Laučkienė, Dr. D. Krivickas, G. Krivickienė, B. Darlys, Darlienė, B. Tautvilienė, G. Grininė, tėv. G. Sabataitis, O. Bačkienė, L. Jurkienė, A. Barzdukas, A. Vasaitis, B. Paramskas ir P. Labanauskas.

Vašingtono lietuviai mieliai sutiko talkininkauti ir jau sudarytos 3 pagrindinės komisijos, į kurias bus įtraukta ir daugiau, būtent: 1) Banke to komisija - B. Darlys, B. Tautvilienė,

G. Grininė ir E. Jurgelienė. 2) Spaudos komisija - B. Paramskas ir G. Krivickienė. 3) Registracijos komisija - L. Jurkienė ir I. Laučkienė. Komisijų darbams koordinuoti ir palaikyti ryšius su ALTO centru išrinktas Dr. D. Krivickas.

Laisvosios Lietuvos redakcija atsiprašo gerbiamos bendradarbės Džiugytos, kurios pavardė buvo per klaidą įrašyta į jos straipsnio antraštelę. Straipsnio pavadinimas "Raudonas obuolys ir senelis."

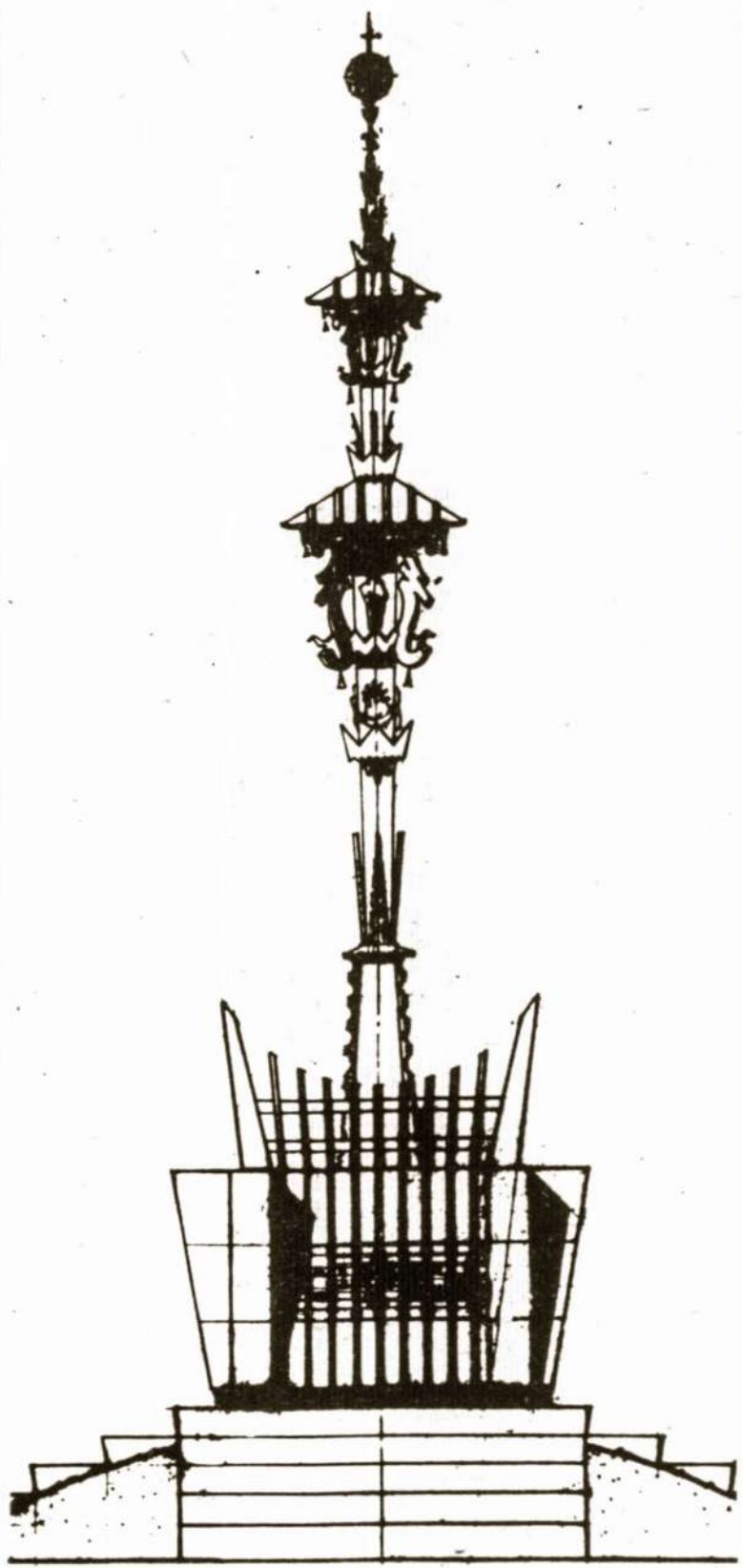
K. DONELAIČIO raštų paroda ruošiamą kartu su Donelaičio garbei skirtu vakaru, kuris bus gegužės 9d. Jaunimo Centre, Čikagoje. Paroda veiks dvi dienas - gegužės 9 ir 10. Parodos mecenatas - Lietuvių Bendruomenės Markuetė Parko apylinkė kuriai pirmininkauja Kazys Barzdukas. Parodoje išstatoma visa tai, kas šio meto sąlygomis beprineama. Donelaičio gyvenimų vietovių paveikslai, jo išlikusių laiškų ir rankraščių pavyzdžiai, kelių senesnių ir naujų sių laidų jo raštų egzemplioriai ir autentiškiausi veikalai lietuvių ir kitomis kalbomis apie patį Donelaitį. Ši paroda visiems čikagiešiams, o ypač lietuvių mokykloms ir jaunimo organizacijoms retai pasitaikanti proga akivaizdžiai susipažinti su vienon vieton sukauptais to didžiojo klasiko gyvenimo ir kūrybos palikimais, kurie jau yra virte tautinėmis relikvijomis. Sukaktuvinį Donelaičio vakarą su jo raštų paroda ruošia Pedagoginis Lituanistikos Institutas.

CICERO LAS skyrius numatytas rengti pasilinksminimas-šokiai balandžio 25 d., susidėjus apiukybėm, atidedamas vėlesniam laikui.

Ryšium su Kruščiovo pasiūlymu spręsti teritorinius ginčus nenaudojant jėgos, Lietuvos Pasiuntinybė Vašingtone iškėlė Valstybės Departamentui notą, kurioje nurodo, kad Lietuva ir kitos Pabaltijo valstybės buvę g a Sovietų inkorporuotos ir kad Sovietų pasiūlymas nesąs nuširdus, nes Sovietai šių principų ne taiko Pabaltijo valstybių atžvilgiu. Valstybės Departamentas kovo 20d. atsiuntė tokio turinio raštą:

"Atsakydamas į jūsų notą, esu įgaliotas dar kartą užtikrinti JAV vyriausybės nusistatymą nepripažinti Lietuvos ir kitų Pabaltijos valstybių jėga įvykdytos inkorporacijos ir Sovietų Sąjungą, o taip pat ir toliau remti Pabaltijos valstybių siekimus į laisvę ir jų tautinę nepriklausomybę."

Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Valdyba numato sekanti mėnesį skelbti Seniųjų Tarybos rinkimus, kuriuose dalyvaus JAV, Kanados, Anglijos, Europos ir Australijos lasiečiai.

Paminklas Lietuvos Kovotojams New Yorko Parodoje

Mūsų brolių ir seserų kovos tėvė už laisvę, savo apimtimi, didvyriškumu, tėvynės meile ir auka, jau senai pralenkė senosios Graikijos Termopilų kovotojus ir toms kovoms vis dar nei galo, nei krašto nesimato. Jų didvyriškos kovos, palyginus, ir mums dar labai mažai žinomos ir šiandien nėra galimybių jas plačiau iširti, bet iš to ką žinome, galime susidaryti bendrąjį vaizdą, kas vyko okupuotoje Lietuvoje. Tikėkime, ateis laikas, kada mūsų tautos kova už laisvę savo garsu ir kilnia auka bus pasauliui gražus pavyzdys kaip reikia mylėti, dirbti, aukotis ir žūti už laisvę savosios Tėvynės!

Rusų okupantas visomis pastangomis šias heroiškas kovas slopina tiek tėvynėje, tiek užsienyje, stangdamasis užčiaupti burnas bei užkimšti ausis, kad tiesa nepasiektų laisvų Vakarų. Tačiau komunizmas neištergs to užslopinti! Kas kart plačiau ir plačiau Lietuvos kovotojų darbai ir žygiai yra ryškunami laisvojo pasaulio spaudoje, leidžiami veikalai, statomi jiems paminklai ir tiesa į

pasaulį ateina žingsnis po žingsnio.

Neskaitant to, kad visa eilė lietuvių jau turi savo sodybose jiems pastatytus paminklus, tokiais paminklais dengiasi ir ši laisvojo krašto žemė. Štai, 1962 metais Lietuvos kovotojams atminti JAV Portlande, Oregone jau pastatytas paminklas. Jį mato ir gėrisi tūkstančiai ten besilankančių žmonių ir prisimena didvyriškas lietuvių tautos kovas ir kančias. 1963 m. Kanadoje, Martyre Shrine, Midland, Ontario pagerbiami kovotojai ir dabar statomas New Yorko Pasaulinės Parodos aikštėje paminklas didingai liudis mūsų laisvės kovas.

Tie paminklai savaime neatsiranda, jie yra išdava darbo tų pasiryžusių, kurie neša šią idėją į platųjį pasaulį mūsų Tautos garbei ir kritusių laisvės kovose brolių pagerbimui. Ir šis, New Yorko statomas paminklas, gimsta didelio patrioto ir visuomenininko, Čikagoje gyvenančio gen. kontraktoriaus, VALERIJO ŠIMKAUS pastangomis, tal kinir kaujant jį pagalbininkui Liepai. Dėka jų rūpesčių ir pastangoms dar-

bas baigtas ir paminklas šiomis dienomis išvežamas į New Yorką.

Paminklas (koplytstulpis) yra 30 pėdų aukščio. Turi dvi koplytėles, kurioje yra 8 statulos ir keturi simboliai. Pirmoje koplytėlėje yra Min daugo, Vytauto, Kovotojų Motinos ir Smūkelio statulos. Antroje - šv. Kazimiero, Marijos, Aušros Vartų ir šv. Jurgio, visa tai gražiai atpinta mūsų tautiniai simboliais - Gedimino stulpais, Vyties kryžiumi ir tt

Paminklo projektą pagamino architektas J. Mulokas, statulų ir simbolių autorius Maziliauskas ir vyr. darbų vykdytojas Valerijonas Šimkus. Medžiaga, darbai ir pastatymas kainuos \$ 4.000. New Yorko parodos Komiteto atstovai ir paminklui piniginių vajuos vykdytojai yra A. ir F. DAUKAI, Čikagos lietuviškos radio valandėlės vedėjai ir savininkai.

Paminklas statomas visų lietuvių vardu - visų lietuvių pareigoj statybą parenti. Aukos siųstinos šiuo adresu: Lithuanian Programs, Radio Station WOPA, Oak Park, ILL P. Erdvys

New Yorko Pasaulinei Parodai lietuviškas paminklas - koplytstulpis (30 pėdų aukščio, kurio dalis matosi nuotraukoje, plačiau - žiūr. str. Paminklas Lietuvos Kovotojams) jau pagamintas ir laukia transporto. Iš kairės - V. ŠIMKUS, archt. J. MULOKAS ir MAZILIAUSKAS.

Spaudos Balius

RENGIAMAS LAISVOSIOS LIETUVOS balandžio 18 d. (šeštadienį) 7v. 30 min. vak. B. PAKŠTO SALĖJE LAUKIA TAVĖS IR TAVO ARTIMŲJŲ ATsilankymo! Įėjimas tik \$ 2.50.

Spaudos verpetuose ...

ščių vaistininkas, norėdamas nuo egzercijos išgelbėti farmacininką Leviną. Nepadėjo jo ir ant greitųjų perėjimas į katalikybę. Lengviau pavyko išsigelbėti Sėdos (Mažeikių apsk.) gydytojui Samueliui Sauchatui, pirmiau gyvenusiam Salake, Dusetose (Zarasų apsk.). Prasidėjus žydų persekiojimui, gydytojas Sauchatas pasislėpė vienuolyne ir buvo vienuolių globojamas. Kaip man pasakoję, naciams buvo žinoma jo pasislėpimo vieta. Duktė Gėnė (pirmos žmonos) iška žydaitė, komjaunonė, studentė Kauno universitete, pradėjus žydus kelti į getą, spruko iš Kauno pėsčia į Sėdą, bet pakeliui kaž kur dingo be žinios.

Vienam kitam apskuresniam žydai pavyko lengviau išsigelbėti. Toks buvo Z. Buškanec, savininkas urmo vaistų sandėlio Ukmergėje. Jis

nugalėjęs visas kliūtis, lietuviams gelbstint, atsidūrė Montrealyje (Kanadoje). Čia savo pavardę pakeitė į Leo Bush. Susirašinėjo su čikagieškiu J. Demikiu (Kelmės vaistininkas miręs vėžiu Čikagoje). Laiškuose yra išdėstęs visus savo vargus ir išvardinęs visus tuos lietuvius, kurie jam padėjo pabėgti.

Kitas toks laimingas buvo Volper to vaistinės Šiauliuose vedėjas, išlikęs gyvas iš Dachau koncentracijos stovyklos ir savo vargus nupaskojo mano giminaitei N. susitikęs su ja Miunchene 1948m.

Redakcija prašo visų, kurie turėtų tuo klausimų kokių žinių - rašykite mums, išdėstydami faktus.

Pradėkime rinkti medžiagą kovai prieš bolševikų metamą mums šmeižtą!